

ہفتای ژمارہ ۱۵ ماری ۲۰۰۰

- ۱۔ سہ رکوتکرانی نازادی مہ حکوم دہ کہ ین۔ ل ۲
- ۲۔ نامہ یہ کی کراوہ لہ "لہ ندہ ن" ہ وہ۔ ل ۳
- ۳۔ ہہ لہ بجه قوچی قوریانی ناسیونالیزم و مہ زہہ ب / مصلح شیخ الاسلامی (ریبوار)۔ ل ۴
- ۴۔ بو ئہ وہ ی ہہ لہ بجه لہ یاد نہ چیت۔ ل ۶
- ۵۔ کام دوو کولتور / نارام۔ ل ۷
- ۶۔ چہ ند تیبینی کورت سہ بارہ ت بہ "کام دوو کولتور" / سہ رنوسہ ر۔ ل ۱۴
- ۷۔ شیعر: ناسو، محہ مہ د ماغووت، عہ لی کیتابی، شیرکو بیکہ س۔ ل ۱۵
- ۸۔ سی شیعر شیرکو بیکہ س، بہ پیتی لاتین۔ ل ۲۳
- ۹۔ مافی ژیان یان سزای ئیعدام / فاتیح بہ ہرامی / بہ کر ئہ حمہ د۔ ل ۲۴
- ۱۰۔ پاکانہ یہ کی تر / سہ فین عہ لی۔ ل ۳۲
- ۱۱۔ نامووس پہ رستی و رہ شہ کوژی ژنان لہ ٹوردون / اعظم کم گویان / لہ یلا قاسمیانی۔ ل ۳۵
- ۱۲۔ داشقہ / ب. سولین۔ ل ۳۸
- ۱۳۔ نایا میژوو خہ ریکہ دوویات بیتہ وہ؟ / سلیمان قاسمیانی۔ ل ۴۱
- ۱۴۔ نامہ یہ کی کراوہ / سہ ید باقی۔ ل ۴۴
- ۱۵۔ ہہ والہ کان رادہ گہ بینن / سہ ردار عبداللہ۔ ل ۴۶
- ۱۶۔ من تیکوشام تا مروث بم % چارلی چاپلین بو کچہ کہ ی / عہ لی کیتابی۔ ل ۴۸
- ۱۷۔ تہ نیا سہ رنج / کامران عبدالکریم۔ ل ۵۰

سه رکوترانی نازادی مه حکوم ده کهین

ئیمه ئیمزاکه رانی ئه م به یاننامه یه شاعیران، نووسه ران، هونه رمه ندان، روزنامه نووسان و 4ه لسووراوانی مه یدانه کانی جوارجوری کولتوری و هونه ری وئه ده بی، هیرشی "حکومه تی هه ریمی کوردستانی عیراق" و "4ه کیه تی نیشتمانی کوردستان" بو سه ر سه ره تایی ترین نازادی یه سیاسی یه کان و نازادی یه فه ردی و مه ده نی یه کان له کوردستان به توندی مه حکوم ده کهین و خوازبارین که حکومه تی هه ریم به زووترین کات ئه م داخوازبانیه ی ژبره وه به ئه نجام بگه یه نیت:

۱_ ریزگرتن له نازادی سنووره له نه گری سیاسی، نازادی بی قه ید و شه رتی بیرورا ده ربرین، نووسین، ریکخستن و هه لپژاردن...

۲_ کورت کردنه وه ی ده ستی ئاین له سه ر ده وله ت و قانون و مافه ئینسانی و مه ده نی یه کان.

۳_ کوتایی هینان به هه لسوورانی تیروریستی تیروریسته کانی ئیسلامی و به کریگیراوانی کوماری ئیسلامی ئیران له کوردستانی عیراق.

۴_ نازادکردنی ده سه جیی ئه ندامانی حیزبی کومونیستی کریکاری عیراق و ته واوی ئه و به ندی یانه ی که به ئاشکرا به تاوانی هه لسوورانی سیاسی یه وه خراونه ته به ندیخانه.

ئارام داود، سویرا / نازاد که ریم، سویرا / نازه ر ماجدی، (سه رنووسه ری گوفا ری فارسی "مدوسا") / ئالا
ئه حمه د، سویرا / ئه حمه د بازگر، سوید / بزار، که نه دا / به کر ئه حمه د، سوید / پشکو نجم الدین، سوید /
یه یوه ستگای دیموکراتیه کورده کان له لوند سوید، "ته له فیزیونی KDFSL و گوفا ری چراخان"، سوید / توران عازم،
(سه رنووسه ری گوفا ری فارسی "وه رزنامه ی ژن")، سوید / جوتیار رانیه یی، سویرا / جه زا سه مین، سویرا /
جه مال کوشش، سویرا / حسن السعیدی / جه سه ن سه یدباقی، ئه لمانیا / جه مه عه لی جه سه ن، ئه لمانیا /
جه مه سعید حسه ن، سوید / حسین مهینی (سه روکی فیستیوالی فیلم له تاراوکه)، سوید / خالد بایزیدی، که نه دا
/ دارا عه لی، که نه دا / رامال عومه ر، ئه لمانیا / رزگار عبدالله، سویرا / رزگار عمر، که نه دا / ریناس مجید
عارف، هوله ندا / سالار رشید، سویرا / سلیمان قاسمیانی، (سه رنووسه ری گوفا ری هانا)، سوید / سمکو ئه حمه د،
یابان / سه ردار عبدالله، سوید / سه فین عه لی، سوید / سه لام عبدالله ئیبراهیم، ئه لمانیا / سیاوش مدرسی،
(سه رنووسه ری گوفا ری فارسی "پوشه")، ئه لمانیا / شاکر السماوی / شاهو پیرخزانیان، سوید / علی مونشید /
عه لی کیتابی، سوید / عیززه ت ئه حمه د، سویرا / فاتح شیخ الاسلامی، سوید / فایق عبداللهی، سوید / فواد
مجید میصری، هوله ندا / کاراون که ریم، ئه لمانیا / کاوان قادر، که نه دا / کاردو کامو، ئه لمانیا / له یلا
قاسمیانی، سوید / نادر بکتاش، فه رانسه / مصلح شیخ الاسلامی (ریوار)، سوید / مؤید محمود، که نه دا / مینا
اسدی، (شاعیری فارسی زمانی ئیرانی)، سوید / وشیار قادر، سویرا / هایدیه درآگاهی، سوید /

نامه‌ی ناوله

به‌ریز مام جه‌لال سکریتی‌ری گشتی یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان

پاش سلاویکی گهرم، ئیمه ئیمزاکه‌رانی خواره‌وه ده‌مانه‌ویت سهرنجی جه‌نابتان بو چه‌ند خالیکی گرتنگ و جیی مه‌ترسی راکیشین که تایبه‌ته به داواکاری نه‌زهره‌لی نه‌کبه‌ر، جیگری وه‌زیری ناوخو بو به‌ریز حاکی بدانه‌ی سلیمانی له دژی حزبی کومونستی کریکاری عیراق که له روژی ۲۰۰۰/۳/۵ پیشکه‌شی کردبوون.

بو ئیمه وه‌ک رووناکییرانی کورد له هه‌نده‌ران جیی داخ و که‌سه‌ریکی گرانه که کاک نه‌زهره‌لی نه‌کبه‌ر چه‌ند خالیکی ده‌کات به سه‌رچاوه‌ی شکاتنامه‌که‌ی دژی حزبی کومونستی کریکاری عیراق که تا ئیستا حکومه‌ته ده‌سه‌لاتداره‌کانی ناوچه و دژ به کورد به کاریان هیناوه.

جیی داخه که ئیمرو ده‌سه‌لاتی کوردی که‌سان یا لایه‌نیک به تاوانی وه‌ک:

۱- بلاوکردنه‌وه‌ی به‌یانی ته‌شه‌یرکردن به حکومه‌تی ههریمی کوردستان. (به‌ندی یه‌کی شکاتنامه‌که)

۲- چاپکردنی نامیلکه‌یه‌ک به ناوی قانونی یه‌کسانی ژن و پیاو و به‌ستنی سیمینار له سه‌ر ئه‌م بابه‌ته. (به‌ندی دووی شکاتنامه‌که)

۳- کوکردنه‌وه‌ی هاوکاری مادی (تبرعات) بو ریکخواه‌که‌یان. (به‌ندی سیی شکاتنامه‌که)

۴- داواکردن له خه‌لکی بو ده‌نگدان له گه‌ل سه‌ره‌خوبی و جیابوونه‌وه‌ی کوردستان له عیراق. (به‌ندی چواری شکاتنامه‌که)

۵- په‌یوه‌ندی به‌ستن به بیگانه و ریکخستنی ریپویان بی وه‌رگرتنی روخسه‌تی ئوسولی. (به‌ندی حه‌وتی شکاتنامه‌که) یان

۶- له هه‌مووی سه‌مه‌ره‌تر به تاوانی بوونی که‌سانی کوردی پارچه‌کانی تری کوردستان - غه‌یری عیراقی - (به‌ندی نوی شکاتنامه‌که) له سه‌رکردایه‌تی ئه‌م حزبه‌دا... سزا بدات.

ئه‌م شه‌ش خاله‌ی سه‌ره‌وه که به تاوان دیاری کراون، له کومه‌لگایه‌کی دیموکراتی و شارستانیدا، به‌شیکی زور سه‌ره‌تایی مافی مروفن. هیوادارین که به‌ریزتان له‌م بوچوونه‌دا هاواری ئیمه بن و ریگه‌نه‌ده‌ن ئه‌م مافانه پیشیل بکرین و توانا و ده‌سه‌لاتی خوتان بو کوتایی هینان به‌م کیشه‌یه به شیوه‌یه‌کی هیمن و دیموکراتیانه به کاربه‌ینن. دلنیا بن که ئه‌و کاره به سوود و قازانجی که‌لی کوردستان و پاشه‌روژی دیموکراتیه‌ت ده‌بیت.

تکایه ئه‌م نامه‌یه له روزنامه‌کانی خوتاندا بلاو بکه‌نه‌وه.

له گه‌ل ریزمان:

نه‌زنده به‌گیخانی، له‌نده‌ن / سه‌عید شه‌مس، له‌نده‌ن / عباس وه‌لی، سوانزی، به‌ریتانیا / صه‌باح غالب، له‌نده‌ن / هاشم که‌ریبی، له‌نده‌ن / کاوه قه‌ره‌داغی، له‌نده‌ن / شه‌مال کاوه، سوید / ئه‌حمه‌د له‌بادی، سوید / هه‌ندرین ئه‌حمه‌د،

سوید /

هه له بجه؛ قوچی قوربانی ناسیونالیسم و مه زهه ب!

مصلح شیخ الاسلامی "ریبوار"

۱۶ی مارس ۱۹۸۹، له گهرمه ی شه ری کونه په رستانه ی دوو ناسیونالیسمی هاری ئیران و عیراقدا و، به ده ستیاری ناسیونالیسمی داموای کورد، شاریک شه هید کرا به جاریک. وه ک ته نزیک تالیش، له وساوه گویمان له بالوره ی هه مان ناسیونالیستانه که، به ریشدار و بی ریشیانه وه، بی شه وه ی شهرم له کاری خوکرده بکن، خه ریکی بالوره ی کونه په رستانه ن به سه ره له بجه دا. به لی، دوای کوشتنمان خه ریکن ته رمه کانیشمان ده فروشن.

حیزبه ناسیونالیسته کانی کورد، که هه میشه ودایم سته می میللی یان کرده ته به هانه یه ک بو به شداربوونیان له ده سه لاتی حاکم به سه ره له کی ناوچه دا، قه ت چاویان، نه له مه سله حه ت و ئاسوده بی ئه و خه لکه بووه و، نه له چاره سه رکردنی مه سه له که. که س له بیبری نه چوه ته وه که ئه وه هیزه کانی ناسیونالیسمی کوردبوون، به میزه ردارو بی میزه ریانه وه، که وتنه پیش هیزه درنده کانی رژیم ناسیونالیسمی ئیرانه وه و ئه وانیان هینایه نیو هه له بجه. له ولایشه وه، هیزه درنده کانی رژیم به عسی عیراق، به و به هانه ناسیونالیستی یه که بو پاراستنی خاکی عیراق هه موو جینایه تیک ده که ن، ئه و کاره ساته یان قه وماند؛ کاره ساتیک که بو دلره قی و دژایه تی به شه ریبه ت شانی داوه له شانی باقی جینایه ته کانی ناسیونالیسم وه ک هیروشیما و ژینوساید.

ئه و درنده یی یه تایبه ت به به عس و صدام نیه و له ئایدیولوژی ناسیونالیستی ده وه شیتته وه. هه ره که به هانه ی ئیمپریالیسمی ئه مریکا، بو بومبارانی ئه تومی هیروشیما له کوتایی شه ری دووهه مدا، ئه وه بوو که گوایه گیانی ژماره یه ک سه ربازی ئه مریکایی له لایه ن هیزه کانی ژاپونه وه له مه ترسیدا بووه! به هانه یه کی درو که ته نیا ده یتوانی خه لکی مه سموم به ناسیونالیسمی ئه مریکایی دامرکینی. ده نا هه مووکه س ده یزانی که، سی مانگ پاش ته سلیم بوونی ئه لمان، ئاگوستی ۱۹۴۵، به کرده وه، شهر ته واو ببوو؛ ته سلیم بوونی ژاپونیش له شه مرو و سبه ی دا بوو. کوشتاری درندانه ی نزیکه ی نیومیلیون له خه لکی بی چه ک و بیدیفاع، ته نیا به دوو بومبای ئه تومی، گوایه بو نه جاتدانی چه ند هه زار چه کدار، ته نیا ده یتوانی که سانی هه لخه له تاو به شوئینیسیم رازی بکا؛ ده نا هه موو مندالیککی ده سالان هینده حساب کردنی ده زانی که نیومیلیون خه لکی هیروشیما و ناکازاکی ژماره یه یان ده یان جار له ژماره ی ئه و سه ربازانه زورتره؛ به و شه رته ی خه لکی هیروشیما و سه ربازی ئه مریکایی به هاوسه نگ و به رابه ره بزانی!

به لام ئه وکاتیش هه ره م خورافه یه فریای سه رکرده جه نایه تکار و شه رخوازه کان که وت که ئه مریکایی و ژاپونی، بو ناسیونالیستی هیچ لایه ک، وه ک به شه ری به رابه ره و هاوسه نگ دانانرین. هه ره که له سه راسه ری شه ره ناسیونالیستی یه کانی سه ده ی رابوردوودا، به دوو شه ری جیهانی یه وه، هه میشه وا حساب کراوه که هه رچه ندی له خه لکی ئه وه ره بکوژری هیچ بایه خیکی نه بووه! نه ناسیونالیستی فه رانسی دلی بو کوژرانی ئینسانی ئه لمانی سووتاووه، نه له م به ریشه وه که س میشیک میوانی بوو ئه گهر هه زاران مندالی فه رانسی بی دایک و باب و ته نانه ت بی گیان بوایه ن! شه ش میلیون جوو کورژران چونکو جوو بوون! به لی ناسیونالیسم، که کولانه ی هه لینانی کرمی فاشیسم و نازیسمی جوراجوره، شه رمی به شه ریبه ته و نیشانه یه کی ئاشکرای ریاکاری ریسوای نیزامی سه رمایه داری یه که ئینسان تییدا قیبه تیکی نیه و ئه وه ی ده پاریزری، نه ک ریزی ئینسان، به لکو قازانج و به رژه وه ندی سه رمایه و بازاره.

تاکه ی به شه ریبه ت ده بی تاوانی قازانج و زهره ری سه رمایه بدا؟ دیاره تا سه رمایه به سه ر به شه ریبه تدا زاله ئیتر به مه یلی خومان نیه و شه وه ی زاله خوی ده سه پینی. که وایه ده بی شه قیک له م نیزامه هه لده یین تا یه کجاری شه رخایه ن بین. شه م شه قه ش ئاسان نیه و پیویستی به خوئاماده کردنی زیاتره... به لام تا شه م شه قه مان هه لنه داوه، ئایا ناتوانین خومان له گیژاوی شه ر و نه گبه تی ناسیونالیسم و فاشیسم دوور راگرین؟ ده بینین که مه یینه تی ده سه لاتداری ناسیونالیسم بی شه ندازه یه و نه ک هه ر کیشه ی چیچین و کوسوفو، به لکو کیشه ی ده سه لاتداری چوار حیزبه شه ی ناوچه که ش ده بیته هوی مالویرانی و ده ره ده ریمان.

کاتیک ئینسان قیبه تی نیه و پیمان ده لین که منداله کانمان "بو وه ته ن وه ک کور... بگه وزینین له نیو خوین و قور" (۱) ده بی شه ق له ده سه لاتی چی حیزبه شه ی ناسیونالیسته هه لده یین. شه م شه قه، به لام، زور دژوار نیه. مه زهه بی سیاسی و ناسیونالیسمی ئیرانی له ژیر په لاماری کومه لانی خه لکی ئیراندایه. رژیمی به عسی، له ده سه لاتی کوردستان که ناره. حیزبه شه مه زهه بی و ناسونالیسته کانی ناوچه ش پاش شه ری نیوخویی و شه و هه موو کاره ساته، له وانه کاره ساتی هه له بجه، جیگای باوه ری جه ماوه ری کوردستان نین. باشتترین ریزگرتن له گیانبه خت کردووانی هه له بجه کوتایی هیبانه به ده سه لاتی حیزبه مه زهه بی و ناسیونالیسته کان که خویان له به رپسانی شه م کاره ساته ن.

۱. هه ژاری موکریانی شیعری "لایه لایه".

بوئوهی ههلهبجه له یاد نه چیت

بوئوهی ههلهبجه له یاد نه چیت له به رده م سه فاره ت و کونسولیه ته کانی ئه لمانیا له له نده ن / مالمو و ستوکهولم، سوید / بیرن له سویسرا / فین له نه مسا، پروتیست ده کریت و له شاره کانی ئه لمانیا: موینشن، گویتنگن و به رلین ئه کسیونی جوروجور ئه نجام ده دریت.

۲۰۰۰/۳/۱۶، روژی تیپه ربوونی دوازه ساله به سه ر یه کیک له تاوانه هه ره گه وره کانی میژوو له دژی مروفایه تی. ئه م تاوانه ش روویه رووی یه کیک له گه له ژیرده سته کانی دنیا بووه، گه لی کوردستان. له م روژه دا هیزی ئاسمانی له شکر عیراق شاری هه له بجه ی به ژه هری کیمیای بوردومان کرد و بووه هوی کوشتنی زیاتر له پینج هه زار که س و بریندارکردنی زیاتر له ده هه زار که س و ئاو و ژینگه ی شاره که و ده وروپشتی ویران کرد. به مه یش شاری هه له بجه بوو به ناویشانی به ربه ربیه تی ده سه لاتی فاشستی عیراق و توانا و هوشیاری و شارستانییه تی و ده سه لاته دیموکراتییه که ی ئه لمانیا و لایه نه کانی تریش.

هه ر له ده زگای موخابه راتی ئالمانی (BND)، ده زگای تیروریستی ده وله تی ئه لمانیا (GSG9) بو مه شق پیکردنی کوماندوی پاراستنی سه دام، مونوپولی دایمله ر به نز (مه رسیدس) و فولکس واگن تا ده گاته بانقی ده وله تی هیرمس، بنکه ی لیکولینه وه ی سه ربازی وه ک کارل تسایز، (IMBB) دیگوسا له هانوفه ر، گیلده مایسته ر له بیله فیلد، ئه مجار شه رکه ته کانی گازی کیمیای وه ک کارل کولپ، پیلوت پلانت، پرویساک، (WET) و شه رکه تی (WRB) و چه ندین شه رکه تی چه ک و ته قه مه نی دروستکردنی ئه لمانی و حیزبه ده سه لاتداره کانیا ن ده ستیان له خوینی شه هیده کانی هه له بجه و دیهاته ژه هربارانکراوه کانه.

به گویره ی گفتوگویه ک له گه ل بیتله ر له گوفا ری "دیرشپیگل" دا: "له و ۲۵ شه رکه ته ی که چه کی کیمیایان بو عیراق ناردوو ه یا یارمه تییا ن داوه بو دروستکردنی، هه فده یان ئه لمانیین". ئه مه خوی له خویدا پیشانی په یوه ندی یه کی ستراتیجی له نیوانیادا ده دات، واته: ئه لمانیا ساله های ساله به هه موو هوشیاریه که وه هه ولی داوه کوپییه کی خوی له ناوچه که دروست بکات؛ کوپییه ک که بووه به سه رچاوه ی تیروور و کوشتنی به کومه ل له ناوه وه و ده ره وه.

به پپی ئه م راستیانه ئیمه وه ک کومه لی که سان و کومیتته و ریکخراوه هه لده ستین به یه که م چالاکیما ن له به رده م بالویزخانه و کونسولیه ته کانی ئالمانیا. مه به ستمان له م چالاکیانه دا ئه مه یه: داوا ی قه ره بووی زیانه گیانی و مادیه کانمان له حکومه تی ئه لمانیا ده که یین و هه تا داواکارییه کانیشمان جیبه جی نه بیت، له هه ر شوینیک بین، به شیوه ی جوروجور دریژه به چالاکییه کانمان ده ده یین تا به ده ستیان ده هیینین!

هه ریم جاف، روژنامه نووس، بریتانیا / ریکخراوی میدیکو ئینترناسیونال، ئه لمانیا / هانز برانشاید، لیپرسراوی میدیکو ئینترناسیونال / چه مه سه عید چه سه ن، شاعیر و نووسه ر، سوید / کومه لیک چه لکی هه له بجه له شاری موینشن / کاروان که ریم ئه حمه د، هونه رمه ند، ئه لمانیا / حاجی ئه نوه ر، خدر محه مه د ئه مین، دلشاد حوسین قادر، صه مه د محه مه د ئه مین، خدر عه بدوللا، سه رهه نگ عه بدوللا، سابیر محیه دین عه لی، به ختیار قه ره داغی، ته ها مه چه مه د، ئه میره ئه حمه د، له سویسرا / ریکخراوی ئه لمانیای حیزبی شیوعی کوردستانی عیراق / کاردو کامو، روژنامه نووس / یاسن بانخیلانی، نووسه ر / سلیمان قاسمیانی، سه رنووسه ری گوفا ری هانا و له یلا قاسمیانی له ده سه ته ی نووسه رانی گوفا ری هانا / ده سه ته ی به ریوه به رانی رادیوی شه به نگ، سوید / س. چ. هیرش به ریوه به ری گوفا ری گزینگ / سه رنووسه ری مانگنامه ی چراخان، سوید / سه لیم داود "ئارام"، روژنامه نووس / د. ناسر سورانی، سویسرا / سه لام عبدالله ئیبراهیم، نووسه ر و روژنامه نووس /

کام کولتور...!؟

تارام

دیارده ی موده خوازی ته مرو وه ک نه خوشیه کی سایکولوژی دوچاری خو به سیاسی زان و خو به روشنیبیرزانی کوردی مال ویران بووه، به تایبه تیش ته م سیاسی و روشنیبیرانه ی که له هیلکه یه کی پیس بوو ده چن، سه رده مانیک له مه فقه سی به ناو شیوعیه تدا چاوه روانی تروکانیان لیده کرا، به لام کاتیک ده رکه وت که وا هم م مه فقه سه که و هم م هیلکه کان ته وه نین که چاوه روان ده کران، بویه هم ردوای ویران بوونی مه فقه سه که هیلکه کانیش پیسیان کرد.

خه مخوره کانی کوردایه تی، ته مرو باچاک بزائن ته گه ر دوینی له مه فقه سی به ناو شیوعیه تدا وه ک هیلکه یه ک نه ترووکان و پیسیان کرد، ته مرو ناتوانن له مه فقه سی کوردایه تیدا گه نیویه تی خویان له خه لکی سته مدیده و زه همه تکیشانی کوردستان بشارنه وه، بویه من به ناوی کورده مالکاولبووه که وه تکایان لیده که مه م جامانه قیت و قوزه ی کوردایه تی وه ک کاسکیته که ی لینینی مه زن و گیقارای ره مزی شورشگیری به که لله و میشکی ته له رجی داریان پیس نه که ن و واز بینن!

خوینه ری به ریز ته م سه ره تایه بو ته وه بوو که وه ک سه ره داویک به ده ستیه وه بگرم و بوچوونه نیو پرسیک که ته مرو زیاد له هه موو سه رده میک بووه ته موده ی ته م سیاسی و روشنیبیره مودیرنانه ی کورد، ته ویش موده ی دژایه تی کردن و هیرش کردنه سه ر بیرو باوه ری ئینسانیانه ی کومونیزم له سه نکه ری بییری نه ته وه خوازی به رچاوتنه نگدا. دیاره ته م جه نابانه به ریزه که م نین، به لام ئیمه بو ته مجاره و بو نمونه ش ته نها کاک موحسین ته همه د عومه ر و platform ه که ی "هه تاو" ده خه ینه به ریاس.

کاک موحسین ته همه د عومه ر له ژماره ۱۱ و ۱۲ ی گوفا ری "هه تاو" دا، له لاپه ره ۷ ی نازاری ۱۹۹۷ له ژیر ناویشانی "دوو کلتور" بابه تیکی بلاو کردوته وه.

له راستیدا کاتیک خوینه ری وریا ته م نووسینه ی موحسین ده خوینیته وه یه کسه ر ته م نووسینانه ی دیته وه یاد که کاتی خوی و ئیستا و بگره دوا روژیش نووسه ره کانی ده رباری به عس و ته قلیه تی کونه په رستانه ی ناوچه که دژایه تی بیرو باوه ری پیشکه وتوخوازانه ی شیوعیه تیان پیده کرد و ده که ن. به لام به رله وه ی راسته وخو له گه ل برای نوسه ر و ته وانی وه ک ته و کاریکاتیریانه بو ته م مه سه له یه ده چن ناخاوتن بکه م، ده مه وی ته م راستیه هه م به کاک موحسین و هه م به خوینه ری نازیز بلیم که مه به ستی وه ده ننگ هانتی من له سه ر ته م مه سه له یه به مانای داکوکی کردن نیه له هیچ حیزب و لایه نیک به لکو ته نها داکوکی کردنه له ئایدولوژیای ئینسانانه ی کومونیزم و میلیه تیکی زورلیکراوی وه ک کورد.

خوینه ر کاتیک په ره گرافی یه که می نووسینه که ی کاک موحسین ته همه د عومه ر ده خوینیته وه ریک وه ک ته م رانک وچوغه سه قه ت کراوه ی دیته به رچاو کاتیک په له ی لیکراییت و به ده ستی به رگدرویه کی تورکمانه کانی ناو قه یسه ریبه کانی هه ولیر به رادان دراییت.

بابزاین چی نوسیوه ۰۰!؟:

"سه رده میکی زوو هه ر له سالانی سییه وه له ناو مارکسیزم و کومونیزم له ناو عه ره به کانی عیراق وه ک زره کوارگیک سه ری ده رهینا ته مه ش له سه ر ده ستی چه ند نیمچه روشنیبیریک که بی ته وه ی ئاور له کلتوری هه زاران ساله ی ناوچه که و که سایه تی راسته قینه ی مروقی ته و ناوچه یه بده نه وه، دابرا نیکی ته واو به لام نه زوکیان له گه ل رابردوی کلتوره که یان دروست کرد... ده لیم نه زوک یان نیگه تیث چونکه نیمچه روشنیبیر هه ر ته مه ی له ده ست دیت... هتد" خوینه ری به ریز تکایه نوسینه که ی کاک موحسین ورد بخوینه وه، بزانه شه ونخونی و هیلاکی بازاری کوردایه تی چون

سه‌ری له کاک موحسین شیواندووه. نووسه ر دان به و راستیه دا ده نیت که وا مارکسیزم و کومونیزم له نیو واقعی په یوه ندیه کومه لایه تی و په یوه ندیه کانی به رهه مهینان له ئه وسای عیراق سه ری ده رهیناوه، به لام ئه م به زره کواری ده چوینی و به قه ولی خوی کواری حه قیقی نیه. که ئه م ده یه ویت به خوینه ری بلیت کواری حه قیقه ت عروبه ت و کوردایه تی یه حه یاته که. دیت ده یخاته نیو قوتوی معه له بات و له بازاری به هه رمینی بیری نه ته وایه تیدا به نه وه ی ئه مرو و داهاتووی کوردی له هه موو دینان بووی ده فروشیت.

ده سته واژه ی "نیمچه روشنبر" که کاک موحسین له نووسینه که ی وه ک ده برینیکی موهه ریجانه به کاری هیناوه، من هیچی لی حالی نه بووم، به لام وه ک له سه رتاپای نووسینه که ی ده رده که ویت له م ده برینه به گومانه. من پیم وایه له نیوان روشنبر و ناروشنبر شتیکی تر نیه ناوی نیمچه روشنبر بیت. کاتیکیش که چه مکی روشنبر پیناسه ده که یین: بریتی یه له و که سایه تی یه، که په یوه ندیه کی ئورگانیکی زیندووی به کومه له وه هه بیت و باوه ری به نایدیایه کی ئینسانی هه بیت و توانای ریوایه تکردنی دوینی و پیناسه کردنی ئه مرو و پیشبینیکردنی سبه یینی له تیوری دا هه لگرتبیت و ئاماده ش بیت بجیته مه یدانی پراکتیکه وه.

ئه مانه ی که کاک موحسین ئه حمه د به "نیمچه روشنبر" یان ده داته قه له م به هه موو مانایه ک ده که ونه خانه ی ئه م پیناسه کورته ی روشنبر که له سه ره وه ئامازه مان پیکرد. رابه رانی فکری کومونیزم و مارکسیزم له عیراق هاورییان (فهد، سارم، حازم، جه مال حه یده ری و...هتد) هه تا دوا هه ناسه کانی ژیانیان راستگو و وه فادار بوون به و کومونیزم و مارکسیزمه ی که کاک موحسین ئه حمه د به زره کواری ناویان ده بات. هه ر ئه و راستگویی و وه فاداریه شیان بوو که بوو به هوی ئه وه ی رژیمی پاشایه تی ئه وسای نوکه ری ئیمپریالیزم دوا دادگایه کی پر له شه رمه زاری و گالته جاریانه فه رمانی خنکاندنیانی دا. ئه مرو و سبه یش، میژوو نه فره ت له بکوژانی ئه م هاورییانه و شه هیدانی ریگای رزگاری گه لانی عیراق ده کات و به شکو و شانازیشه وه لاپه ره کانی خوی به ناو و کرداری شورشگیرانه ی مارکسی یه شورشگیره کان ده رازینیته وه.

ویژدان بو مروف وه ک جوریک له پیوانه یه بو بوونی نه زعه ی مروقایه تی له بوونی مروفا، به لام کاک موحسین پی ده چیت له به ر زالبوونی لایه نی عه قلاتیه ت ومه عریفیه ت به سه ریدا... (!) لایه نی سوز و عاتیفه و ویژدانیه تی له نووسینه که یدا له به رچاو نه گرتبیت!! ئه وه ته کاتیک باسی رول و کاریگه ریتی فکری کومونیزم و مارکسیزم ده کات، هه موو به رهه می ئینسانیانه ی به دابراکی نه زوک و نیگه تیف هه لده سه نگینی به لام میژووی نیو سه ده ی زیاتری شیوعیه کانی عیراق و ناوچه که سه لماندوویه تی که وا ئه گه ر کلتووریک رووی هه بیت بیته نیو کلتووری مروقایه تی ئه وا کلتووری شیوعیه کانه چ له ناستی عیراق و ناوچه که به گشتی و چ له سه ر ناستی کوردستان به تاییه تی. ئه وانه ی که وه ک روژ هه میشه ده دره وشینه وه به رهه مه کانیان هه م خزمه تی مروقایه تی به گشتی وهی نه ته وه کانی خویان به تاییه تی کردووه.

سه رتاپای کلتووری میلله تانی ناوچه که و کورده که ی خومان هه لگیر و وه رگیر بکه یت جگه له کولتووری سه رده می شیوعیه ت له م ناوچه یه دا به رهه میکی ئینسانیانه نابینیت... به لکوو هه مووی بریتیه له مه سائیلی ذاتی و سوز و عاتیفه ی تاکه که سی و هه ستی رومانسیانه ی میلله ت په رستی وئاین په رستی ده مارگرژ.

نووسه ر دریژه به نووسینه کارتونییه که ی ده دات و ده لی:

"هه ر زوو ئه م دابرا نه زوکه به رگیکی سیاسی له به رکرا و وه ک پارت و گروپی سیاسی سه ری خویان له ناو خه لک ده رهینا..."

دیاره ئه م بوچوونه ش بوچوونیکی ناشیانه یه. به چوویه تی بیرکردنه وه ی کاک موحسین، کومونیزم و مارکسیه ت نابیت له چوارچیوه ی پارت وریکخواو دا جیگیر بیت و بو مه سائیلی خه بات و تیکوشان بو رزگارکردنی چه وساو ده کان و نه ته وه زورلیکراوه کان ئاماده یی تیدا بیت. بوی هه یه کاک موحسین وه ک روشنبریک و ئه کادیمیستیکی کامل و بی غه ل

وغه ش نه و ماوه يه ي که له فه ره نسا ژياوه که وتبته ژير قودره تی قوتابخانه ی ستروکتورالیزم و کاریگه ریتی مارکسیزمه ستروکتوریه کانی وه ک: ئالتو سیرو لوسیان سیاج و نیکولای بولاتزای... و هتدی له سه ر بیت؛ به لام به داخه وه له م چه تالکردنه ش سه رچیغ چووہ!!

کاک موحسین نه حمه د عومه ر له وانه که به بیت و به ره که ته کانی بیری نه ته وایه تی سواری نه سپی قه له م ده بیت ولینگی لیده کوتیت و ده فه رموی:

"به قودره تی خوا چند زره روشن بیریکی کوردیش که وتنه بهر نه م دابرا نه سه یر و سه مه ره یه و نه م زره کوارگه یان گواسته وه کوردستان... هه لبه ت خاک و ئاو و هه وای کوردستانیش بو شین بوونی چروکه کوارگیگ و زره کاریگه له باره... به لام تا چ راده یه ک نه م زره کوارگانه له بازاره کانی کوردستان فروشان، نه مه وردبوونه وه ی ده وی... کومو نیزم به و زره شیوه ش که هه بووه، تا نیستاش هه ر روویه رووی که سیتی راسته قینه و ستراکتوری تایبه تی کومه لگه ی کورد بوته وه... کومونیزم وه ک بیریکی هه میشه نامو که وتوته وه؛ نه وه به جیا له کیشه ی نه ته وایه تیش، که به هه ق و ناهه ق دژایه تی کردوه."

ده بی بلیین جیگای داخه هه تا نیستا چ که سایه تیه شیوعیه کان وه ک نه ندام له "ح.ش.ع" (۲) و چ که سایه تیه شیوعیه ناحییه کان، به شیوه یه کی بابه تیانه به له به رچا وگرتنی هه ل و مه رچی میژوویی و ئاستی گه شه کردووی روشن بیری به شیوه یه کی گشتی و چونایه تی په یوه ندیه کانی کومه لایه تی له نه وسا و نیستای عیراقد، لیکولینه وه یه کی دروست و زانستیانه ی نه وتویان نه کردوه. هوکاره کانی کزی و سستی بزوتنه وه ی بیروباوه ری کومونیزمیان له عیراقد به دروستی ده رک پی نه کردوه؛ به رده و امیش له دیاریکردن و چاره سه ردانان بو جه سته ی نه خوشکه وتووی کومه لگه ی عیراق کورتی دین!

به له به رچا وگرتنی نه و راستییه ی که وا "ح.ش.ع" هه رله روژانی سه ره له دانیه وه که تا نه مروژ به ده یان شیوازی جوراوجور له لایه ن دوژمنه کانیه وه دژایه تی ده کریت و به رده وام له هه ولی له ناوبردنیدا بوون. به لام با نه م بوچوونه ش پاکانه نه بیت بو نه م نه هه م تیانه ی که به سه ر گه لانی عیراقد هات، که دیاره حیزی شیوعی پییزانیت یان نه زانیت ئوبالی نه م رووباره خوینه ی که زیاتر له نیو سه ده یه سه رچاوه ی له خوینی جه سته ی به شمه ینه تانی عیراق گرتووه، زیاتر ده که ویتنه نه ستوی نه وان. گومانیش له وه دانیه که وا زه ربه ی نه م هه مو خوینرشته ش ته نها به شیوعیه کان قه ره بووه ده کریته وه، به گه رانه وه یان بو شاریگای خه بات و تیکوشانیان، که ریگای سه رکرده هه رگیز نه مر و شه هیده زیندوه کانیانه.

بو نووسینه وه ی میژووی خه بات و تیکوشانی شیوعیه کان له عیراقد به لایه نه نیگه تیث و پوزه تیثه که یه، هه تا نیستا شتیکی نه وتو نه کراوه، جگه له هه ولی تاکه کسیانه ی چند که سایه تیه کی له شیوعیه ت چوووه وه نه بیت که به م دواییانه هه ستاون له دووتوی به رگی کتیبی بیره وه ریه کانیان زور به عاتفیانه و قسه ی خه یریانه به دور له تیروانین و خویندنه وه ی لوجیکیانه باسی نه م کاروانه سسته له وه ستان نه هاتووه ده که ن. (۳) من پیم وایه هه تا نه مرو هیچ کام له م که سایه تیه شیوعیه کونانه ی که نه مرو له شیوعیه ت چووونه ته وه، له نووسینه کانیاندا به قه د دوو ده رویشه که ی ته ریه تی کوردایه تی، ماموستایان مه سعود محمد و جه مال نه به ز (۴)، ناراسته وخو خزمه تی بیروباوه ری کومونیزمیان نه کردوه... ده ک پیروزیان بیت...! بوی هه یه نیستا نه م دوو ماموستا به ریزه و قوتایه زیره که کانیان و (شیوعیه عه جایه کان، که باوه ریان وایه خه باتی نه ته وایه تی ده بیت پیش خه باتی چینایه تی بخریت!) بلین جا که ی نه مه کوردایه تیه کاکه برا که تو نه مرو به رومانیدا ده یته وه! له وه لامی پرسیری وادا نابیت له وه نده زیاتر بگوتیت که ربیازی نه ته وه خوازی و خه بات له ریگای رزگاری نه ته وه هه رگیز له وه پاکتر و پیروتر نابیت نه گه ر نه ک به حه وت "ئاوان، به لکو به هه موو ئوقیانوسه کانی بشوردریته وه!!

نه ته وه ئازاد و سه ربه خوکانی دنیا، نه وانه ی له سه روه ریه تی نیشتیمان ژیان به سه ر ده به ن و خیر و بیری نیشتیمان

که یاندوونی به به هه شتی سه رزه مینیان، نه وانه ی ناسنامه ی نه ته وایه تیان هه لگرتووه و له ژیر نالا ره نگاو ره ننگه کانی نیشتمانیان پشووه خه وی قول قول ده ده ن دیاره چه نده به خته وه ر و ئاسو ده ن...!! نه مرو له هه ژارترین و نه دارترین ولاتی نه فریقیه کانه وه بگره که مافی سه ربه خوویی سه ندووه هه تا ده گاته ده وله مه ندرترین ولاتانی جیهانی سییه م و مامناوه ندرترین ولاتانی نه مریکای لاتین و نه وروپای روژه لات، هه ر هه موویان کوچی به کومه لی روله کانیان به رده وامه. ئاخو ده بیت نه م رولانه، نه م خه لکه بو نه وه نده بی وه فا بن نیشتمانی ئازیزیان به جی بهیلن...؟! تو بلیی هیشتا هه ست به تام و چیژی نه ته وه خوازی و نیشتمانیپه رستی نه که ن؟! سه یره...! داوا له کاک موحسین و سیاسی و روشنبیره مودیرنیزمه کانی راونراو له کوردستان ده که بین نه گهر به کورتیش بیت وه لامی خوینه ران بده نه وه بو نه م پرسیارانه و ده یه ها پرسپاری له م بابه ته. ئاخو نه مرو کاک موحسین دوا ی چه ندان سال ئاواره یی و ده ربه ده ری و ژیانی زه لیلی په نابه ری له نه وروپا، ئاماده یه به خوویی و نامه ی دکتورا که یه وه بگه ریته وه کوردستانه ئازیزه که و له ژیر سایه ی نالا ره نگاو ره ننگه کانی حیزبه قه ومیه کان که دیاره نه و به کوارگی حه قیقیان ده زانی، له سی زانکو بی نازه که ی نه وی خزمه ت به قوتابیان و ره وتی زانست و کلتوری نه ته وه که ی بکات؟!

خوینه ری هوشیار کاتیک نه م تابلو کاریکاتیریه ی کاک موحسین نه حمه د عومه ر ده خوینیته وه له جیاتی بز و زه رده خه نه رقیکی پیروز له روویدا ره ننگ ده داته وه، له ئاست نه م بی ویژدانیه ی که ده لیت: "کومونیزم وه ک بیریکی هه میشه نامو که وتوته وه... نه مه به جیا له کیشه ی نه ته وایه تیش، که به هه ق و ناهه ق دژایه تی کردووه..."

نه مه نه وه ده گه یه نیت یان نه وه ته نووسه ر سه ره رای بروانامه ی دکتورا که یشی و به چه ندین سال ژیان له ولاتیکی خاوه ن سه دان قوتابخانه ی فکری وه ک فه ره نسا... هه تا ئیستا له مارکسیزم و کومونیزم نه گه یشتووه؛ یانیش به ئاشکرا ده یه ویت راستیه کان له خه لکی به ش مه ینه تی کوردستان و خوینه ری ساده و ساویلکه بشیوینی! بو نه وه ی خوینه ری ئازیز زیاتر قه ناعه تی به بوچوونه که مان بیت با به یه که وه بیرورای دوو رابه ر و دامه زینه ره که ی بیر کومونیزم ده ره ق به مه سه له ی نه ته وایه تی بخوینینه وه، بزاین جیان نووسیوه:

"کومونیزسته کان به وه ش تاوانبار ده کرین، که ده یانه ویت نیشتمان و نه ته وایه تی نه هیلن. کریکاران نیشتمانیان نیه، ئاشکریت شتیکیان لی داگیر بکریت که نیانه، به لام له به ر نه وه ی پیویسته له سه ر پرولیتاریا، که له پیش هه موو شتیکدا ده سه لاتی سیاسی بگره ده ست و خوی بگه یه نیته پله ی چینی رابه ری نه ته وه و خوی ببیته نه ته وه، هیشتا نیشتمان په روه ره، نه گهر به و جوهره نا که بورژوا له مانای نه و وشه یه تیده گات. به گویره ی په ره گرتنی بورژوا و ئازادی بازرگانی و، بازاری جیهان و، یه ک شیوه لیها تنی به ره می پیشه سازی و مه رجه کانی نه و گوزه رانه ی لیوه ی دیته گوری، روز به روز سنووری نیشتمان و ناکوکیه کانی نیوان گه لان له ناو ده چن... تا نه و جیگایه ی ده لین: له ناو بردنی چه وسانه وه ی مروف له لایه ن مروفه وه ده شبیته هوی له ناو بردنی چه وساندنه وه ی نه ته وه یه ک له لایه ن نه ته وه یه کی تره وه، کاتیک له ناو هه موو نه ته وه یه کدا ناکوکی ناو چینه کان له ناو ده بریت، به و کاره هه ر له وکاته شدا دوژمنایه تی و رق و کینه ی نیوان نه ته وه کان له ناو ده چیت." (۵)

حکومه ته یه ک له دوا ی یه که کانی نه ته وه ی سه رده ست له هه ر چوار ولاتی کوردستان به سه ر دابه شکاراودا، به دریا یی ده سه لاته که یان به ر ده وام له هه ولی نه وه دا بوون ناکوکیه نه ته وایه تیه کان قوول بکه نه وه، بو نه وه ی وه ک ریگریه ک له به رده م چینیکی هوشیار و ئاماده ی وه ک چینی کریکار به کاری بهینن، بو نه وه ی نه بادا روژیک له روژان مه ترسی بو سه ر ده سه لاته دیکتاتوریه که ی نه وان هه بیت، ده سه لاتیک که خوی له سه رکوتکردن و به تالان بردنی سه رخان و ژیرخانی ئابووری ولاته که دا ده بینیت. سیاسه تی شو فینیستانه ی ته عریب و ته فریس و ته تریک، قوول کردنه وه ی ناکوکی نه ته وایه تیان بووه، به رده وام رژیمه شو فینیسته کان پیناسه ی نه ته وه ی ژیرده ستیان به که مینه یه کی دواکه وتوو و چیانشین و ئاشارستانی، دژ به نه ته وه ی سه رده ستیان کردووه. دیاره له وه ها کاتیکدا ناکوکیه چینایه تیه کان ده که ونه په راویزه وه. هه ست و شعوری نه ته وه خوازی به شکلیکی ناکامل و نائینسانیان به نیسبه ت نه ته وه ی ژیرده سته و

چه وساهه سه رهه لده دات. که ده لیبن ناکامل و نائینسانیانه به و مانایه یه: کاتیک نه ته وه ی ژیرده ست و زورلیکراو ته و سیاسه ته نائینسانیانه ی رژیمه ده سه لاتداره که ده بینیت، راسته وخو هه سته دژایه تیکردن و توله سه ندنه وه ی لا دروست ده بیت. به لام دژایه تیکردن و توله سه ندنه وه له کی؟ ته و دیت و هه موو نه ته وه ی سه رده ست له چوارچیوه ی ده سه لاتداریتی رژیمه که دا ده بینیته وه. ته و پیی وایه سه رجه م نه ته وه ی عه ه ب و تورک و فارسه، کورد ده چه وسینیته وه و کورد ته نفال و کیمیایی باران ده کات، بویه نه خشه و کاری نه ته وه ی ژیرده ست ره نگ له نه خشه و کاری نامروفانه ی رژیمدا ده داته وه. که م و زور رووداوی پر له شه رمه زاری حیزبه قه ومیه کانی کوردستان، کاتیک سکی ژن و منالی عه ره بیان هه لده دری گوايه ته مه توله ی ته نفال و کیمیابارانکردنی خه لکی کوردستانه له به رده ست دان، ته م رقه ناشیرین و نامروفانه یه نه بیت ته نها لای حیزبه کان بوویت و به س، به لکو وا ته شه نه ی کردووه، ناوه نده به ناو فکری و کولتوریه کانیشی گرتوته وه. سه یره که له وه دایه، که سایه تی وا دوچاری ته م نه خوشیه بووه که لاپه ره کانی رابردووی ده خوینیته وه وه کوو کوسموپولیتیه کی دونکیشوت ناسایانه هه لویستی نواندووه و ره فتاری کردووه!

کاک موحسین ته حمه د پیده چیت به برایه تی کورد و عه ره ب، کورد و تورک، کورد و فارس و... هتد، قه لس بیت ده نا بو ته مرو له دیوه خانی گه رمی کوردایه تیدا به رووی کومونیسته کانی سه ره تای چل و په نجاکانیدا ده داته وه، ته وه تا ده لی:

"به م جوره هه ره له سه ره تای چل و په نجاکانه وه، کاتی کورد بو خوی هیچ نه بوو، خه لکی ساده باوه ری به و زره روشنبیرانه ده کرد ئیتر هه ره وان سه رچویی برایه تی کورد و عه ره ب و کورد و فارس و کورد و تورکیان گرتبوو و بانگی نازادی پرولیتاریای کوردیان ده دا، له کاتیکدا کورد له سه ره به ده داده نیشته."

له راستیدا کاتیک ته م هه سته شوفینیسته به رچاوته نگیه ی کاک موحسین ته حمه دم خویننده وه له خومه وه که وتمه پیکه نین! پیکه نین به و براده ره ناسیونالیسته مودیرنانه ی که کاتی خوی گالته یان به و وته یه ی کومونیسته کانی کوردستان ده کرد که ده یانگوت: "ناسیونالیزم شه رمه زاری یه". ناخر چون پینه که نین و ناسیونالیزمه که ی کاک موحسین به شه رمه زاری نه زانین؟! له ماوه ی حه وت سالی سه ربه خوبی به شیکی کوردستان، برا و خوشکه کانی یه ک دایک و باوک، خوشک و برا حه قیقیه کان، پینج سال ده ستیان چووه خوینی یه ک، هه زاران خوشک وبرا به فه رمانی باوک و دایکی حه قیقی (حیزبه قه ومیه کان) یه کتیران کوشته! کاک موحسینی به ریز، ته وه نده ی سه رکرده ی حیزبه قه ومیه کانی کوردستان فرمیسکی تیمساحیانه بو برایه تی کورد و عه ره ب و... هتد هه لده ریژین، ته نانه ت رژیمه دیماگوگیه کانیش ته وه نده یان فرمیسکی تیمساحیانه نه رشتوه. دیاره ته م بانگه ی حیزبه قه ومیه کانیش وه نه بیت له هه ستیکی برایانه وه بیت، به لکو له بیده سته لاتی و ده ست پی رانه گه یشتووویانه به و خه ونه ی هه میشه به ناواته وه ن که بیته دی بویان. سه رکرده ی حیزبیکی قه ومی ئاماده بیت له پیناوه ده سه لاتی حیزبی، براکان تیک به ربدات و نیشتمانی براکان هه راج بکات... باوه رت بیت گه ره سه لاتی ده بوو یه ک نه ته وه ی تری به سه ره قاچه وه نده هیشته و ده که وته دروینه کردنی هه موو زبررا و خوشکه کانی تری!

له ته ده بیاتی کومونیسته کان، ته فسانه ی به حه قیقی کراوی برایه تی، خزمایه تی چی وچیبه تی، نیه. له ته ده بیاتی کومونیزم پیوانه کان بو په یوه ندیه کان مروقایه تین؛ له سه ره بنچینه ی ئینسانیانه په یوه ندیه کان بنیات ده نرین؛ مه قوله ی برایه تی و خزمایه تی و قه بیلایه تی، مه قوله ی ته ده بیاتی مه زهه بی و خورافیه؛ جوریکه له جیواوازی نانه وه و ده سته ده سته کردنی ریزه کانی مروقایه تی! نووسه ره له دوا دوا نووسینه کاریکاتوریه که ی گه ره کیه تی زیاتر ختوکه ی هه سته خوینه ر بدات و قدیلانی بکاته وه و بیخاته جیهانی خه نده داریه وه... ته ویش به گیرانه وه ی یادگاریه کی کونی خوی له گه ل باوکی، له مه ره وینه ی مارکس، ته وه ته ده نویست:

"به بیرم دی روژیک وینه ی مارکسم، که له روژنامه یه کدا بلاوکرابووه، پیشانی باوکمدا. که بینی خه ریک بوو زراوی بچی. وتی ته فه ندی ره سمی شه یتانی بو هیناوینه وه مالی!! سه یره که ی له وه دایه ئیستاش سه دان که س له و

کوردستانه په رپوته وینه ی ته و شه یتانه یان له باخه لدایه!! که له پاریس چاوم کرایه وه، بینیم ته و شه یتانه لای ته وان باوی نه ماوه..."

له راستیدا کاک موحسین ته حمه د کاتیک ته م چپروکه ی نیوان خوی و باوکیمان بو ده گیریتته وه، ده یسه لمینیت که نه ک هه ر بروانامه ی دکتورا و نه نستیتوی کورد له پاریس و چه ندان سال ژیانی فه ره نسا و قوتابخانه ی فکری و فه لسه فیه کانی ته وروپا، ته نانه ت دوا قوتابخانه ی فکری که میتاستروکتورالیزمه، نه یان گوریوه... به لکو نه شیان توانیوه له میتود و قوتابخانه که ی باوکی، له په رتوکه پیروزه که و حوجره ی مزگه و ته کانی به حرکه و پیرزین و شاویس و هه ولیر... دوایش قوتابخانه ی بیبری حیزبه قه ومیه کانه، دای بېرن!! کاک موحسین ی به ریز؛ ته گه ر له پاریس چاوت کرایتته وه دلنیام و هیچیش گومانم له وه دا نیه که وا به ریزت وه ک که سایه تیه کی نوستالژیای کومه لگای کورده واری روبه رووی ته م پیشکه وتنه ی ته وی بویتته وه. هه روه ها له وه ش دلنیام ستروکتوریه تی، میتولوژیای شترواس و فه لسه فه ی فوکو و ته ده بی "بارت" ته هه ربه چاوی نه حو و سه رف و جزوعامه و ته باره که ت خونیدوته وه!! به لی، زورن له و کورده عه یار بیست و چوارانه ی هه میشه له ته وه هومات پییان و ابو ته و نه وه یه ی دوا ی حه فتاو هه شتاکان چونه ته ته وروپا چاوه روانی رینسانسیکی فکریان لیده کریت؛ به لام ده رکه وت که ته م زاتانه ته نها ستاتیویان هاتبوه ته وروپا، ده نا هه موو پیکهاته ی عه قلی و عاتفی و روحیان هه ر له کویره دبیبه کانی کوردستان بو!! مانگرتنی چینی کریکاری فه ره نسا له ماوه ی خه باتی دريڅخایانه یان بو وه ده ست هینانی داخوازیه کانیان و که م کردنه وه ی راده ی ریژه ی بیکاری، دوایش خه بات بو به ره سمی ناسینی ۳۵ سه عات کار له هه فته دا، ته وه مان پیده لیت که هیشتا کاک موحسین دوا ی ته م هه موو ساله ش له فوره نسا چاوی نه کراوه ته وه. ته گه ر مارکس له وی باوی نه مایه، دوا ی سه د و چه ند سال رابردوو به سه ر نه مانی ته م مروقه مه زنه دا، کریکاران تیوریه کانی ته و مروقه مه زنه یان نه ده کرده به رنامه ی خه بات و تیکوشانیان. گومانیش له وه دانیه ته م پیشکه وتن و به ره و پیشچوونه ی ته مروی دنیای سه رمایه داری هه مووی به هوی خه باتی نه پساوه و قوربانی کریکاران بووه. ته م دیموکراتیه ته دیمالوگیه ی ته مرو له ولاتانی سه رمایه داری ملیونه ها ئینسانی ولاتانی جیهانی سییه می هه لخه له تاندوه و به ره و خوی کیشکردوه، ته وه له ترسی زه بری کارگه ری چینی کریکاری ته م ولاتانه یه که ته مرو ئیمپریالیزم بو مه به ست و مه رامی خوی که لکی لی وه رده گریت.

له کوتاییدا کاک موحسین ده نوسیت:

"به لام بو ته وان غه ریب نیه، مارکس کور و باوکی خویانه، به لام چونکه ته وان قه ت له سه ر به ره دانه نیشتون، که س له وینه که ی ناترسی و ناشی خه نه باخه لیانه وه..."

کاک موحسینی به ریز، مارکس کور و باوک نیه، مارکس رابه رو ری پیشانده ری مروفه. مارکس ته و مروفه، ته و ماموستا مه زنه بوو که میژووی گوری؛ ته کانیکي وای به میژوودا که هه تا هه تایه مروفایه تی شانازی پیوه بکات. مارکس مانای ئینسانیه تی به ژیان و بوون دا. مارکس به بیروباوه ره که ی مروفی له کوت و به ندی خورافیانه ی چاخه کونه کان رزگار کرد. ته م ستایشانه مان بو مروفیکي وه ک مارکس به مانای هه لچوونی سوز و عاتفیه و پیروزی کردن نیه؛ له تیروانینیکي میسالیانه وه له مارکس نادویین و خونیدنه وه مان بو که سایه تی مارکس و بیروباوه ره که ی وه ک خونیدنه وه یه کی دوگمایانه نیه، به لکو مارکس وه ک مروف و بیروباوه ره که ی وه ک بیروباوه ریکی مروفایه تی ده نرخینین. بیروباوه ری مارکس هه لقولوی واقعیه، له کیشه و مملانه کانی ژیانه وه سه رچاوه ی گرتووه، بویه هیچ که سیک نامو نیه و که سیش له مارکس و بیروباوه ره کی ناترسی، مه گه ر ته نها ته و چین و تویره مشه خورانه نه بیت که مارکس به هوی دواکه وتویی و مانه وه ی هه میشه یی سیستمیکي ناعه داله تی ده زانی، هه ربویه ش مارکس به بیروباوه ره که ی مروف و شیار ده کاته وه له ئاست ناعه داله تیه کان و نه هامه تیه کان. به لی ته وان له مارکس و ریبازه که ی ده ترسن، هه ربویه مارکس و مارکسیه ت به شه یتان و تیکده ر ده زانن به لام ژیان و سیستمه یه ک له دوا ی یه که کانی کومه لگه، روژ به روژ ده یسه لمینن که ته نها له ریگای به ئینسانی کردنی کومه لگه وه نه هامه تیه کان له ناو ده چن. هه تا غه رائیزه

هاوبه شه‌کانی نیوان مروف و ناژهل له پروسه‌ی نه‌خشه و کاری مروفدا له به‌ین نه‌چن، نه و غه‌رائی‌زانه‌ی رولی درندایه‌تی و ده‌ست به‌سه‌راگرتن و یه‌کتر ئیستغلائیستغلال کردن له مروفدا ده‌یگیرن له به‌ین نه‌چن، مروف ناسنامه‌ی ئینسانی بوونی خوی ناکه‌ویته وه ده‌ست.

کام بیروباوه ره‌نه م مه‌سئولیه‌ته‌ی گرتوته‌نه‌ستوی خوی و کردوویه‌تی به‌به‌رنامه‌ی کار و تیکوشان بو مروف؟ بیگومان نه‌وه‌هر مارکس و بیروباوه‌ره‌که‌یه‌تی (کومونیزم) که‌نه‌م نه‌رکه‌ی گرتوته‌نه‌ستوی خوی. کاک موحسینی به‌ریز کولتوری کومونیزم یانی کلتوری مروفایه‌تی. تو که‌له‌دوا چاره‌کی سه‌ده‌ی بیسته‌م، که‌به‌سه‌ده‌ی ئینته‌رنیت و کومپیوته‌ر و... ناسراوه، له‌نیو‌جه‌رگه‌ی نه‌وروپاوه‌به‌خوت و بروانامه‌یه‌کی زل و زه‌به‌لاحه‌وه‌بانگه‌وازی نه‌وه‌بو نه‌ته‌وه‌یه‌کی قوربه‌سه‌ری وه‌ک کورد ده‌که‌ی، نه‌و کورده‌ی که‌ئیمپریالیزم و ده‌سه‌لاتدلی شوفینیزم و بیروباوه‌ری کوردایه‌تی کردن نه‌وه‌ته‌ی هه‌یه‌ده‌یچه‌وسینیه‌وه، بانگه‌وازیان بو‌ده‌که‌یت و پیمان‌ده‌لیی واز له‌بیروباوه‌ری کومونیزم بهینن، فه‌رمون کوردایه‌تی بکه‌ن، کوردایه‌تی؛ نه‌و کوردایه‌تیبه‌ی له‌ده‌ریای خوینی زه‌حه‌تکیشانی کوردستان مه‌له‌ده‌کات!

به‌رداشی نه‌م کوردایه‌تیبه‌ی کاک موحسین نه‌حه‌ده‌عموم ره‌و مانگه‌نامه‌ی "هه‌تاو" له‌نه‌وروپاوه‌گه‌ره‌کیانه‌بیسورینن، نه‌وه‌چه‌ندین ساله‌به‌خوین و گوشت و ئیسقانی روله‌نووشته‌لیکراوه‌کانی نیو‌حیزبه‌قه‌ومیه‌کانی کوردستان ده‌سووریت. هه‌ناسه‌ی سارد و حه‌سره‌تکیشانه‌ی نه‌و دایک و باوکه‌روله‌کوژراوانه‌ی، پرسه‌ی هه‌میشه‌یی نه‌و ئافره‌ته‌میرد بی سه‌روشوین‌کراوانه‌ی ریبازی پیروزی کوردایه‌تی... چه‌ندین ساله‌پله‌ی گه‌رمایی هه‌لچوونی ده‌رونی ساف و بیگه‌ردی کوردایه‌تی دینیه‌ خواره‌وه. بویه‌پیوست ناکات کاک موحسین و مانگانه‌ی "هه‌تاو" له‌دوورایی هه‌زاران کیلومه‌تره‌وه‌تازه‌به‌تازه‌باوه‌شینیه‌بکه‌نه‌وه.

٩٩٨ ئایاری

١- نه‌م نووسینه‌نزیکه‌ی سال و نیویکه‌بو مانگانه‌ی "هه‌تاو" ره‌وانه‌کردوه، که‌به‌ریز که‌مال میراوده‌لی له‌ندن ده‌ری ده‌کات. له‌بلا‌بوونه‌وه‌ی نووسینه‌که‌بیئومید بووم بویه‌دوای نزیکه‌ی سال و نیویکه‌به‌سه‌ر نووسینه‌نه‌م وتاره‌دوباره‌به‌ده‌ستکاریه‌کی که‌مه‌وه‌نوسیمه‌وه‌و نه‌مجاره‌بو مانگانه‌ی "په‌یام" نارد، نه‌وه‌بو له‌ژماره‌١٤ی نه‌وروزی ١٩٩٩ ناگاداریان کردم که‌وا ناتوانن‌بابه‌ته‌که‌م بلا‌بکه‌نه‌وه. هه‌ره‌نه‌م‌بابه‌ته‌م جاریکی تر بو "ریگای کوردستان" ئورگانی حیزبی شیوعی کوردستان له‌هه‌ولیر ره‌وانه‌کرد. به‌لام‌دیاره‌له‌ویش به‌ختی بلا‌کردنه‌وه‌ی نه‌بو.

٢- (ح‌ش‌ع) مه‌به‌ست حیزبی شیوعی عیراقه.

٣- نه‌و که‌سایه‌تیانه‌ی که‌سالانیکی زور له‌نیو‌ریزه‌کانی (ح‌ش‌ع) له‌ناستی سه‌رکردایه‌تی کاربه‌ده‌ست بوون. له‌دوا‌دوای ساله‌کانی ته‌مه‌نیان، به‌هه‌ر هویه‌ک بیت له‌حیزب‌دوورکه‌وتنه‌وه، هه‌ستاون‌بیره‌وه‌ریه‌کانی خوین نووسیوه‌ته‌وه‌و هه‌ندیکیان له‌وانه‌بلا‌کراونه‌ته‌وه. له‌وانه‌ی تا ئیستا به‌رده‌ست من که‌وتوون و خویندومنه‌ته‌وه‌تا راده‌یه‌ک بگره‌له‌هه‌مویان زیاتر‌بابه‌تیانه‌تر بیروباوه‌ره‌کانی "زه‌کی فه‌خری" یه.

٤- ماموستایان مه‌سعود مه‌ده‌و جه‌مال نه‌به‌زه‌که‌دوو‌نوسه‌ری سه‌ر به‌بیری نه‌ته‌وایه‌تی به‌رچاوته‌نگ له‌وه‌ته‌ی ده‌ستیان‌قه‌له‌می گرتوه‌به‌رده‌وام‌دژایه‌تی بیروباوه‌ری کومونیزم ده‌که‌ن؛ ته‌مه‌نیان‌دریژ بیت!

٥- "مانیفیست‌ی کومونیزم"، نووسینه‌ی مارکس و نه‌نگلس، وه‌رگیرانی بو‌سه‌ر زمانی کوردی جه‌لال‌ده‌باغ، نه‌لمانیا ١٩٩٦ چاپی یه‌که‌م، لاپه‌ره‌٥٥.

چه ند تیبینی کورت: سه بارهت به کام دو "کولتور"

سلیمان قاسمیانی

* سه بارهت به روشنبیری:

هه موو چینیک له کومه لدا روشنبیر و که سایه تی خوی هه یه که به پیی به رژه وه ندی چینه که ی ده جولیتته وه. "روشنبیران" نه چینیکی تایبه تی کومه لایه تین و نه هیزیکی جیاواز و سه ربه خو. روشنبیری سه ربه خو ته نیا ئیددیعیایه کی ورده بورژواکانه که ده یانه وی خویان له سه رووی کومه لگا دابنن و زانست و وشیار ی به شتیکی جیاواز و بی په یوه ند له گه ل بوونی کومه لایه تی و چینایه تی ئینسانه کان بناسینن. بورژوازی روشنبیری خوی هه یه و چینی کریکاریش هه روا. ورده بورژوازی به گشت به شه جوراجوره کانیه وه روشنبیری تایبهت به خوی هه یه و زه حمه تکیش و هه ژاری کومه لیش هه ر به م جوره.

* سه بارهت به "خه باتی چینایه تی و نه ته وایه تی هاوکات":

بورژوازی و ورده بورژوازی کورد زور له میژه بو ئه وه ی بتوانن سواری جوولانه وه ی جه ماوه ری خه لک به گشتی و جوولانه وه ی کریکاری به تایبه تی بن، که لکیان له م تیکه لاوکردنی شه م دوو چه مکه به یه که وه کردووه. شه م تیکه لاوکردنه له راستیدا کلاو له سه ر نان و فریودانی جه ماوه ری کریکار و زه حمه تکیشه. خه باتی چینایه تی خه باتیکه که به هیچ سریشکی دنیا به خه باتی نه ته وایه تی یه وه نانوسی و له گه لی تیکه لاو ناییت! خه باتی نه ته وایه تی خه باتیکی بورژوازی یه و به شه دازه ی پوشیکیش په یوه ندی به به رژه وه ندی یه کانی چینی کریکار له هیچ شویکی دنیاوه نیه. زولمی نه ته وایه تی زیاترین زه ره که ی بو چینی کریکاره، هه ر بویه ش کریکارانی وشیارشیلگیرترین و راسته قینه ترین لایه نگرانی ئازادی و به رابه ری ئینسان و خه لکانی دابه شکراو به سه ر نه ته وه ی جوراجورن. بو له به بین بردنی زولمی نه ته وایه تی، کریکاران هه رگیز خه باتی نه ته وایه تی ناکه ن! به لکو هه رچی زیاتر پی داده گرن له سه ر خه باتی جیاواز و چینایه تی خویان! شه وان له ریگه ی خه باتی شیلگیری چینایه تی خویانه وه، کوتایی به هه رچی زولم و زور و بیدادی دنیا دینن. ته نیا شه و چینه ی داواکاری به رابه ری ئینسانه کان له هه موو مه یدانه کانی ئابووری و کومه لایه تی و حقوقی دایه، ده توانی ئازادی راسته قینه ی نه ته وه کانیش به شه نجام بگه یه نی. "خه باتی چینایه تی و نه ته وایه تی به یه که وه" قسه ی ناسیونالیسته کانی کورده بو کوردایه تی کردن به کریکاران! بو کومونیسته کان هه ر کیشه یه کی کومه لایه تی ده بی ولامی خوی وه ربگری. شه مرو کیشه ی کورد واقعیه تی خوی هه یه و ده بی وه لامی خوی وه ربگری. به لام کیشه ی کورد بو ناسیونالیسته کانی کورد بووه ته مه سه له ی سه ودا و مامه له؛ له کاتیکدا که شیعیاری بزوتنه وه ی کومونیسستی له کوردستان جیابوونه وه و پیکهینانی ده وله تی سه ربه خویه که ناسیونالیسته کانی کوردستان سوینده پیروزه که یان یه کپارچه بی خاکی عیراقه!

* سه بارهت به حیزبی شیوعی:

تا شه و جیگایه ی ده گه ریتته وه سه ر ستراتیژییه تی حیزبی شیوعی، شه م حیزبه شه وه نده ی تاکو ئیستا هاوخه م و ده ست له ملاتی ناسیونالیسته کانی کوردستان بووه و سویند به کوردایه تی ده خوا، نیو شه وه نده هاوکار و خه مخوری چینی کریکار و زه حمه تکیشی کوردستان نه بووه.

حه قتان چي يه؟؟

ريپوار

حه قتان چي يه باسي هه له بجه ي من ده كه ن؟

له ئيوه بوو منال به كول؟؟

له ئيوه بوو ده ستي ماندوو؟؟

ئه و كه سه ي ده ستي كه فاوي

له قايي كاسه وكه وچك شوريندا بوو

له ئيوه بوو؟؟

له ئيوه بوو منالي مه مكی دايك مژ؟؟

###

خو ئيوه ده ميک بوو

وه ته ن

نيشتمانان

سه روه ت و دين و ئيمانان

نابووه ناو كيفه کانتان

يان سندووقی پشت سه ياره و

تي تان قووچاندبوو شارتان جي هيشتبوو!

حه قتان چي يه

ته رمه کانمان

ئه نينه سه ريه ک و ئه ييه ن

له بازاری بومبا_فروشه کانا وا

ئه يده نه به ر داری هه راج؟؟

حه قتان چي يه

ته رمی من ئه كه نه په يژه

به ره و لووتكه ي ده سه لاتتان؟؟

حه قتان چي يه

له پشت جه نازه کانمه وه

حه شار ئه گرن تا گردانيکی تر له سته م

له ته نووری چه وسانه وه

له جه هه ننه م

تاو بده نه وه بو گيانم؟!

ناماقولتان کرد! ناهيلم

به سيه ئيترا!!

نه و بېوورانه‌ی که ده‌کرا له کاتيکي تر دا بوترانايه.

به کر نه حمه د (ناسو)

تو له دووشه که دييته ده ر
به رووتی له به ر ناوینه ی ماله که دا راده وه ستی.
من يو لای خوم کيشت ده که م.
تو به پرچ و به جه سته ی ته ر و لووسه وه
به سه رما هاواریک ده که يت: هيچ کات و ساتت لانييه.
نه و کاته زمانم گيرا:
تاخر شه پولی ناو شووشه ی ناوینه که،
روخساری توی لیم ده گوری.
وینه ی ناو شووشه ی ناوینه ی شیت بوو له کوی و
وینه ی نه وه ی که هه ر خوتی؟
بېووره نه وسا نه مزانی وات پييليم.

له سه ر چرپاکه راده کشييت.
کتبيکت به ده سته وه و
له ناو جوگه له ی وشه دا، به کراسی کورتی به رته وه
به پيی په تی دييت و ده چی.
پاش ماوه يه ک، سه رنج ده ده م.
کتبيبه که ی سه ر روخسارت، ده م و چاوت داگيرده کا.
من ديمه لات.
به هیواشی، کتبيبه که له سه ر چاوانت لاده به م.
— "بو پرس ناکه ی؛ من له ناو خه ونی وشه دام
بو دييت و بيدارم ده که ی؟"
نه و کاته زمانم گيرا:
من ده ترسام،
نه با جوگه له ی رسته يه ک، به چاوه کانتا برژيت و
له خه وی قوول بيدارت کا
بېووره نه وسا نه مزانی وات پييليم.

هه ر توی گوله کان ناو ده ده ی.
پاش چه ند روژيکی دواي سه فه ر که دييته وه
دوو گولی زه ردی ناو باخچه ی ئينجاننه کان
چاوانت بو خويان ده به ن.
تو پيم ده ليی:

"— دواین وشه ی که پیم وتی، به ر له وه ی ئیره جیبیلیم، گوله کان بوون."

ئه و کاته زمانم گیرا:

من له مالیکدا گه وره بووم، ئه گه ر په یژه یشته بو هه تاو دابنایه

نه یده توانی بیته حه وشه.

ئیتتر چونی گول بتوانی، به بی هه تاو هه ناسه با؟

ببووره ئه وسا نه مزانی وات پیبیلیم.

تو دییته مال.

به ته نهایت و له پشتیشته وه بیکاری

به پی دزکی ده خزیته ژوور.

ده ستم له سه ر ده سکی ده رگا و

کللیکیش به ده سته وه.

به ر له وه ی که من بیمه ژوور،

بیکاریم پیش خوم ده که وی و ئه و دیته ژوور.

له ناو ژماره ی کربی مال، ته له فون و ئاو و ناندا

ده نگه ده نگیک، له نیوانماندا دی و ده چی.

ئه و کاته زمانم گیرا:

نه من سیبه ره که ی دوا ی تو و

نه توش سیبه ره که ی منت ده خوینده وه.

ببووره ئه وسا نه مزانی وات پیبیلیم.

کراسیکی، ره شی وه ک پرچه کانی خوت له به ردایه.

کراسیکی ره شتر له قژی من ده کری.

به به ر ده مما وه ک په پووله سه ما ده که ی.

بو ده نگ ناکه ی؛ به تیلله ی چاو بانگم ده که ی.

ئاخر ره نگی دیکه زورن!

له ناو سه ماکه ت دییته ده ر، له شوینی خوت راده وه ستی:

"— بو هه ر زه وقی خوت فه رزده که ی؟"

ئه و کاته زمانم گیرا:

بالای عه قل و بالای زه وقم، ئاخر هینده هه لکشاو بوو.

ببووره ئه وسا نه مزانی وات پیبیلیم.

هه ندى شيعرى مه مه د ماغوت

حه مه سه عید حه سه ن

به كه ميك ده ستكاري يه وه كردوونى به كوردى

۱

ئه ی زینداننیانی جیهان
چی هاوار و ترس و بیزاریتان هه یه
هه موویانم بو بنیرن،
ئه ی راوچییان
چی سه ره خولییی زه ریایی و
چی توری خالیتان هه یه
هه موویانم بو بنیرن،
ئه ی جووتیاران
چی جلی دراوتان هه یه،
ئه ی ئافره تان
هه رچی مه مکی له توپه تکراوتان هه یه،
ئه ی کارگه ران
چی نینوکی ده رهینراو و
سکی کونکراوتان هه یه
هه موویانم بو بنیرن،
بو هه ر قاوه خانه یه کی
هه ر شه قامی
هه ر شاریکیان بنیرن به ده ستم ده گه ن،
نیازی ئاماده کردنی فایلکی گه وره م هه یه
له نازار و خه می مروف،
بو ئه وه ی دوای ئیمزای لیوی برسییان و
برژانگی هه لپرووزاوی چاوه روانان
بلندی بکه مه وه بو خوای دلوفان،
به لام هو سوپای خه مباران
زور ده ترسم
خوای گه وره نه خوینده ار بی.

۲

ته ی زانایان
بلیتیکی سه فه رم ده وی بو ئاسمان،
من نوینه ری ولاته خه مگینه که مم،
من ده مراسستی
بیوه ژن و پیره میرد و مندالانیم،
چونکه دراوم فرمیسکه
بلیتیکی خوراییم ده وی بو ئاسمان،
گه ر جی نییه
من لادییی راهاتووم،
له دواوی دواوه
یان له سه ر پشتی سوارده بم،
به لین ده ده م
نه دلی هه ور دیشینم،
نه ته ستیره نازار ده ده م،
من ته نیا
ده مه وی بگه مه قوولایی ئاسمان و
قامچییه بده مه ده ست خودا
به لکو بو راهه رین هانماندا.

۳

هه موو کیلگه کانی دنیا
دژی دوو لیوی شه قارن
هه موو ریگاکانی میژوو
دوژمنی دوو پیی خاوسن.
خوشه ویستم ته وان سه رقالی سه فه رن
ئیمه دیلی چاوه روانی،
ته وان خاوه نی سیداره ن
ئیمه گه ردن،
ته وان خاوه نی مروارین
ئیمه برین،
ته وان خاوه نی کازیوه و روژ و شه ون
ئیمه پیستی زبر و ئیسقان،
ته وی ئیمه له به ر خوره تاو ده یچینین
ته وان له به ر سیبه ر ده یخون،
به روکیان ده لیی ئاوریشمه
سنگمان ره ق و ته قه وه کوو

مه يدانی له سیداره دان،
مالیان نوقمی شیرینییه
گه لای رزیو مالی ئیمه ی داپوشیوه
به رکیان هه واری ته دره سی ناپاکه و دز
گیرفانمان جیی ناویشانی
هه وره بروسکه و رووباره،
ته وان خاوه نی په نجه ره ن
ئیمه شه مال،
ته وان خاوه نی پاپورن
ئیمه شه پول،
ته وان خاوه نی نیشانن*
ئیمه لیته،
ته وان خاوه نی ته لار و شوورای به رزن
ئیمه په تی زبر و خه نجه ر،
ده گیانه که م
و ه ره با هه ر ئیستا له سه ر پیاده رییه
تیر لیی بنووین.

۴

له تاریکیدا ده نووسم
گه لی که ره ت
قه له مه که م
جیاناکه مه وه له په نجه م،
هه ر که له ده رگایه ده دری،
که ده نگی ئوتومبیلی دی،
به ده ستم نووسینه کانم ده شارمه وه
وه ک سوزانییه کی قاچاخ
کاتی هه لده کوتنه سه ری.

۵

جی خه وه که م سارده و تاریک
مه مکه کانت دوو چوله که ن له پشکو.
ده م و چاوم
له نیوانی دوو مه مکه دلنه رمه که تا
ده شارمه وه و
وه ک کوچه ری هاواری خیله که م ده که م.

له ئیواره سارده كاندا
که ته م بو بار،
ته و بو دالده یه ده گه ری
من بو وشه یه ده گه ریم.

✽ میدالیا

په یام و پرسیار

عه لی کتابی

بو نه وه کاتم کاوه و که یوان، باب و باییر و که س و کاریان .

ته و دایکه ی ناچاره گش کات

پشتینه که ی توند ببه ستی

له برسانا سک هه لگوشی،

سی ژه می روژ کاته یه کی،

به ناچاری بو کرینی لیتریک شیر و

که میک پوشاک

بو منداله بی با به که ی

له ش بفروشی؟

ته و پارچه په رویه ی له شی

کریار و خوی

پی وشک ده کاته وه؟

بیگومان، له میزه ری

شیخ و مه لا و مامه حا جی و

دوروشم و ده ره جه و بوینباخی

حاکمان و بازاریه کان،

زور خاوین و پیروزتره؟!»

سی شیعری شیرکو بیکهس

هیلاڼه

کومونیسټ نیم
به لام زور جار چاوم لی یه
یه که یه که
هه ندی وشه ی دایکه و باوکه م
وه ک چوله که
که هیلانہ ی شه وگاریکیان لی ټه شیوی
هه ل ټه فرن و ټه یانه وی
ټه و شه وانه
کاسکیتہ که ی لینین بکه ن
به هیلانہ!

تاریکی

له ئیراندا
"مونالیزا"
تابلوی هونه رمه ندی گریا
وه ختی ئیمام
به زور په چه ی پیگرته وه و
جبه که ی خوی دا
به سه ریا.

جودایی

ټه گه ر له ناو شیعره کانما
گول ده راویژنه ده ره وه
له چوار وه رز، وه رزیکم ټه مری.
ټه گه ر یار بیننه ده ره وه
دووانم ټه مرن.
ټه گه ر نان بیننه ده ره وه
سیانم ټه مرن.
گه ر نازادی بیننه ده ری
سالم ټه مری و خویشم ټه مرم.

Sê šî'rî Šêrko Bêkes

Hêlane

Komonîst nîm
belam zor car çawim lêye
yeke yeke
hendê wişey dayke û bawke
wek çoleke
ke hêlaney şewgarêkyan lê ešêwê
hel efrin û eyanewê
ew şewane
kaskêtekey Lênîn biken
be hêlane!

Tarîkî

Le Êran da
"Monalîza"y
tabloy hunermendê girya
wextê Îmam
be zor peçey pêgirtewe û
cibekey xoy da
be serya.

Cudayî

Eger le naw šî'rekanma
Gul derawêjne derewe
le çîwar werz, werzêkim emrê.
Eger yar bênne derewe
diwanim emrin.
Eger nan bênne derewe
siyanim emrin.
Ger azadî bênne derê
salim emrê û xoyşim emrim.

ماضی ژیان یان سزای ئیعدام؟

نووسینی: فاتیح به هرامی

وه رگیان له فارسیبه وه: به کر نه همد "ناسو" _

وه رگیرداو: له نه نته رناسیونال ژ: ۲۳

چینه ده سه لاتداره کان، هه میشه و به دریژایی میژوو ئینسانیان ئیعدام کردوه. سزای ئیعدام، له سه رده مه کونه کاندایا و به شیوه ی فراوانی خوی، به درندانه ترین شیوه ئه نجام ده درا. تاوانباران به به رچاوی کومه لانی خه لکه وه ده کوژران. ده سستی ده سه لاتداران بو ئیعدامکردنی خه لک به جوریک ئاواله بوو که له سه ده ی حه وتدا و به پیی یاسا دراکوئییه کان له ئه سینادا، هه ر کاریک به تاوان ناویبرایه، ئینسانی له سه ر ده کوژرا. ئه و شیوازی سزایانه ی که له سه رده مه کونه کاندایا بو جیبه جی کردنی ئیعدام به کارده هینران بریتی بوون له: کولاندن، سوتاندن، خستنه ژیر چه رخی عه ره بانه ی ئه سپه وه، له خاچدان، زینده به چالکردن، برینی ئه ندامه کانی له ش، سه نگسارکردن و گه لیککی تریش ده کری ناوونوس بکری. له فه ره نسادا، تا نزیکه ی سه ده ی هه ژده، به زیندوویی ئه و که سانه یان ده سووتاند، که سزای ئیعدامیان به سه ردا درابوو. له ئیستاشدا چه ندین شیوازی "ئینسانی تر" بو ئیعدام کردن به کارده بریت: کورسی کاره بایی، ژووری پرله گاز و ده رزی لیدانی ژه هر، چه ندین نمونه ی مودیرن.

له سه ره لسانی سه رمایه داریشدا، سزای ئیعدام هه ر روو له گه شه بوو. بو نمونه له سیسته می یاساکانی جه زائی ولاتیکی وه کو ئینگلته ره دا و له سه رده می شورش پی شه سازیدا، ئه و یاسایانه ی که به "یاسا خویناویه کان" ناو ده برین، به شیوه یه کی زور بی په رده و ئاشکرا له دژی چینه نه دار و بیده سه لاته کان به کار ده هینران. بریاری سزای ئیعدام، زیاتر له ۲۲۰ جور تاوانی ده گرته وه. که دزینی که میک شیلیم و له ته نانیکیش، به ئیعدام کوتایی ده هات. ده سه لاتدارانی ئینگلیز، له و بروایه دا بوون که مل پیکه چکردنی "چینه ترسناکه کان"، ده کری له ریگه ی ترس له دلدا رواندن و توقاندنه یانه وه ئه نجام بدیت. له م ولاته دا، وه له و روزانه دا که بریار بوو که سیک له داربدیت، ده کرا به روژی پشوو.

به لام گورانی هه لومه رجی کومه لایه تی و فشاری خه لکی و بزوتنه وه ناره زا به تیه کان، دامه نه ی به کارهینانی سزای ئیعدام له لایه ن ده وله ته کانه وه به رته سکتور ده کاته وه. بزوتنه وه کانی دژی ئیعدام که له م دوو سه ده یه ی رابوردودا ده ست به کار بوون، له داخوایاندا بو نه هیشتنی سزای ئیعدام یاخود سنووردارکردنی ئه م سزایه ، به جوریک کاریگه ری خویمان داناهه. له ئه مریکادا ئه م بزوتنه وانه له ۳ فازی جوراوجوردا و له ناوه راستی سه ده ی نوزده وه ده ست به کار بوون. له ماوه ی نیوان هه ردوو شه ری جیهانیشدا و له گه لیک له ولاتانی تردا، هه مان بابته؛ لابرندی سزای ئیعدام، له ره وت دا بووه.

له گه ل ئه مانه شدا، هیشتا زیاتر له نیوه ی ولاتانی دنیا به زه بری یاسا ئینسان ده کوژن. دوا راپورته کانی ریکخراوی ئه منستی ئه نته رناسیونالی جیهانی له مانگی یه کی سالی ۱۹۹۶دا، ئه وه روون ده کاته وه که هه تا ئیستاش ۹۷ ده وله ت به پیی یاسا که لک له به کارهینانی سزای ئیعدام وه رده گرن. ۵۴ ده وله تیش سزای ئیعدامیان بو هه موو چه شنه تاوانیک وه لاناوه. ۱۵ ولاتی تریش ئه م سزایه ی ئیلغا کردوته وه، جگه له و تاوانانه ی که به تاوانی جه نگی و یان له ژیر سایه ی قانونه سه ربازییه کاندایا ئه نجام دراون. له یاساکانی ۲۷ ولاتی تریشدا هیشتا سزای ئیعدام، لانه براوه ئه گه رچی له ماوه ی ۱۰ سالی رابوردودا که سیان ئیعدام نه کردوه. له ناو ئه و ده وله تانه دا که ئیعدام ده که ن؛ له ولاتیکی وه که ئه مریکادا، له هه ر ویلیه تیکدا قانونی تاییه تی خوی هه یه و تا ئیستاش له ۳۸ ویلیه تدا ئیعدام

بره وی هه یه. له سه ره تای نه وه ده کانیسه وه، له ۱۰ ویلایه تی تردا سزای ئیعدام دووباره ده رگای به روودا ده کریته وه. دواحه مین شوینیکیش نیویورکه که له سیپته مبه ری ۹۵ وه، پیشنیاری دانانی سزای ئیعدام، له باری قانونیه وه بریاری له سه رده دریت. له کوتایی ده یه ی حه فتای سه ده ی بیستیشه وه، ئیلغاکردنه وه یان لابردنی هه میشه یی سزای ئیعدام، له ولاته جوراوجوره کاندای شکل ده گریته.

قانون؛ ئیراده و بهرزه وه نندی چینی ده سه لاتداره که هاوکات له ژیر ناوی بهرزه وه نندی گشتیدا جاری بو ده دریت. هه ر له سه ر نه م بنه مایه شه که یاسایی بوونی سزای ئیعدام به وجوره روونده کریته وه که گوایه له خزمه تی ریگرتن له کردنی تاوان و پاراستنی کومه لگادایه له ده ستدیزی تاوانکاران. به م شیوه یه ش عه داله ت به رقه رار ده کریت.

له پرسپاری ئیعدامدا؛ هه ر دوو تیوری، "پیشپیگرتن" و "سزا"، پایه بنه ره تیه کانی دیفاع کردن له هیشتنه وه ی سزای ئیعدام پیکده هینن.

تیوری "پیشپیگرتن"، لایه نی پراکتیکی و کاریگه ری دانانی کومه لایه تی ئیعدام ده کاته بنه ما و زیاتر له دوو سه ده میژووی هه یه. تیوری "سزا" یش هه ر له کونه وه بره وی هه بووه و پایه فه لسه فیه کانی سزای ئیعدام روشن ده کاته وه. له که ناری نه مانه شه وه، ده سته یه ک له لایه نگرانی ئیعدام، که م مه سره ف بوونی، به واتایه کی تر، ئیقتیصادی بوونی ئیعدام له به رانبه ر زینداندا ده خه نه روو.

تیوری پیشپیگرتن: پیشپیگرتن له ریگای توقاندنه وه

پایه ی باسی "پیشپیگرتنی گشیی"، له وه دا چرده بیته وه؛ که سزای ئیعدام ده بیته هوی پیشپیگرتنی دووباره بوونه وه ی تاوان. له باسی "پیشپیگرتنی تاییه تی" یش دا، ئیعدام وا لیکده دریته وه که تاوانبار ناچارده کات دووباره کاریکی دیکه ی وا ی لینه وه شیته وه، نه ویش له ریگای کوتایی هینان به ژینانی تاوانباره وه. لایه نگرانی تیوری "پیشپیگرتن"، پیمان وایه که ئیعدام بو ریگا لیگرتن له کردنی تاواندا به که لکه. نه م باسه له ته واوی نه و ده وله تانه دا که ئیعدام ده که ن؛ بره ویکی گه وره ی هه یه. دوو به لگه ی پایه یی که لایه نگرانی ئیعدام ده بهیننه وه، مه سه له کانی نامار و ترس له مه رگه.

له په یوه ند به ناماره کانه وه، ده وله ته کان و لایه نگرانی سزای ئیعدام بوچوونه کانیا ن له سه ر نه م بنه مایه هه لده چنن؛ دیاریکردنی دوو خالی جیاوازی سه ر به دوو زه مه نی جیاواز له میژووی هه مان ولاندا که له یه کیکیاندا؛ سزای ئیعدام ناماده یی هه بووه و له وی تریشیاندا ئیعدام نه بووه. دواتریش به پیی لیستی ناماره کان، نیشانی ده ده ن که نه و زه مه نه ی ئیعدام وه ک سزا هه بووه؛ ریژه ی تاوان و کریمینالیتیت که متر بووه. هه ر چه نده خودی نه م فاکتانه له ژیر پرسپاردان. هاوکاتیش گروهی دژی سزای ئیعدام؛ ناماری وا راده گه یینن که تیایدا، به بوونی سزای ئیعدامیش ریژه ی تاوانکردن و کریمینالیتیت له کومه لگادا نه هاتوته خوار. به لام له راستی دا نه مه کروکی باسی ئیعدام نییه.

گریمان که به بوونی سزای ئیعدام، ناماره کانی تاوانکاری هاتوونه ته خوار. به لام ناخر باسی بنه ره تی له په یوه ند به ئیعدامه وه، خودی کوشتنی ئینسان و ته جاوزکردنه به مافی ژیان که ده وله ته کان له ژیر نه م په رده ی تاوانه دا و به ناوی ریگرتن له نه نجامدانی تاوانه وه، له کومه لگادا جاری بو ده ده ن و مافی کوشتن و توقاندنی ئینسانیا ن به خویان ره وا بینیه. نه وه ی جیگای سه رنجه، برگه ی زه مه نی میژوویی زورن که تیایدا بوونی سزای ئیعدام هاوته ریب نه بووه به راده ی زیادی ناماره کانی تاوانه وه له کومه لگادا، به لکو که لک وه رگرتن له سزای ئیعدام، له سه ر خواست و جه خت له سه رکردنی لایه نگرانی هیشتنه وه ی نه م سزایه وه بووه که له ئورگانه کانی ده سه لاتی حاکمدا بوون.

زیادبوونی یاخود که مبوونی ریژه و ناماری تاوان له کومه لگادا، په یوه نندی به بوون و نه بوونی سزای ئیعدامه وه نیه. به لکو هه لومه رجی ناله باری کومه لگا و فاکتوره جیاوازه کومه لایه تیه کانی تره که ریژه ی زیادی یاخود که می تاوان

ده ستنيشان ده کات. هه ر بويه ش رولى سه ره کى تيورى "پيشپيگرتن"، شتيک نيه جگه له حه قانيه ت پى به خشين به ته مه نى سزاي ئيعدام له ژير په رچه مى پاراستنى کومه لگا له به رانبه ر ده سترديژيه کانى تاواندا. مارکس سه باره ت به سزا ده نووسيت:

"سزا له گشتى يه تى خويدا، وه ک هوکاريک بو ريفورم يان توقانندن، بووه ته شاينه نى ديفاع ليکردن. ئيستنا ئيوه چ مافىک به خوتان ره وا ده بينن کاتيک به نيازي چاککردن و توقاندى که سانى تره وه ئيمه سزا ده ده ن؟ له گه ل ته وه شدا، ميژوو هه يه - شتيکى وه کو چون ناماره کان له به رده ستدايه - ميژويه ک که به ته واوى شاينه ته کانيه وه ده يسه لمينى که دنيا له سه رده مى قابيله وه، نه به سزا چاککراوه وه نه توقينراوه. به لکو کاره که به پيچه وانه وه بووه." (۱)

ئيعداميش نه ک هه ر مافى ژياني تاوانبار ورد و خاش ده کات؛ به لکو کاريگه رييه کى نيگه تيفيش له سه ر په يکه رى کومه لگا جیده هيليت. به لام ریاکارییه کی گه وره که له تیزی "پيشپيگرتن" دا به شاراوه يى ده مينيته وه نه وه يه؛ که سه رپوشیک ده نيته سه ر هوکاره واقعييه کانى تاوان و خراپه کارى و به مجوره سيسته مى ده سه لاتدار؛ که هوکار و خولقينه رى زه مينه کانى تاوانه، بى مه ستوليه ت نيشان ده دات و ته واوى به رپرسياريتى نه م کرده وه يه ده نيته مى تاک. راستى نه وه يه که کرده وه ي خراپ و تاوان، نه نجامى بوونى هه لومه رجیکى نائينسانى و ستمگه رانه ي کومه لايه تيه. کاريگه رييه کانى هه ژارى، بيکارى، بى خانه ولانه يى، نابه رابه رى، ئاپارتايد، گيروده يى ئينسان به ده ست نه لکهول و مه وادى موخه دهر و ده يه ها موسيبيته تى تر له چوارچيوه ي سيسته مى سه رمايه داريدا، به شيک له ئينسانه کان ناچارده کات که مل به کردنى کارى تاوانکارانه بدن. شه و و روژ له ته له فيزيون و له سينه ماوه بانگه واز بو به کارهينانى زه بروزه نگ ده کريت. به رابه رکی و سوودپه ره ستى تاک گه رايى به ناو نيشانى خه سله تى ئينسانى جارى بو ده دريت که ئينسان له ژير زه بريکى ناچاريدا راده گريت و پاليان پيوه ده نيت بو نه نجامدانى تاوان. وينه يه ک له کومه لگا ده کيشن؛ که وينه يه کى نه گور و نه به ديه، وينه يه ک که کومه لگا زياتر به جه نگه ل ده چوينيت و تيايدا به هيز، بى هيز له ناوده بات. ناگرى رق و کينه ميللى و مه زهه بى و نه ژاديه کان خوشده کن و تووى نه فره ت له نيوان ئينسانه کاندا ده چينن. زور ئاساييه که له کومه لگايه کى به م تاييه تمه ندiane ي سه ره وه دا، ده سترديژى ليکه ر و ده سترديژى ليکراو، کوژه ر و کوژراو له ناويدا په روه رده بيت. تيورى "پيشپيگرتن" هه موو نه مانه ده شاريته وه و ته نها به ناوى ريگاليگرتن يان پيشگرتن به هوکاري تاوانه وه ده وه ستيت و نايين نامه ي تاوانبارى واقعى، يانى سيسته مى ده سه لاتدار پشت گوئى ده نيت.

ئيعدام نه ته نها رى له تاوان ناگريت؛ به لکو ترس و به ريه ريه ت په ره پيده دات. ناخر په يامى ئيعدام هيچ شتيک نييه جگه له حه قانيه ت به خشين و قانونى کردنى زه بر و زه نگیكى مه رگاوى له دژى گياني ئينسان.

تيورى "سزا"

يه کيک له پایه نه ساسيه کانى تيزى ديفاع کردن له ئيعدام؛ خودى چه مکى سزايه. له ديد و بوچوونى تيورى "سزا" وه، نه وه کاريگه رى و ئاکامه کانى ئيعدام نيه بو سه ر ئاينده که له به رچاو ده گيريت، به لکو نه وه پروسه ي ره فتارکردنه له گه ل تاوانبار و بانگهيشتنى به رقه رارکردنى عه داله ته که نه م ديده ئاراسته ده کات. کورته و پوخته ي باسى "سزا" له وه دا چرده بيته وه که تاوانباران شاينه نى مه رگن و ده شبيت به سزاي خويان بگه ن، تاکو عه داله ت به رقه رار بکريت. له م په يوه ندیه دا هه موو کات و بى برانه وه نه م پرسيارانه ئاماده يى خويان هه يه: بوچى که سيک که تاوانیکى کردووه شاينه نى نه وه يه بمريت؟ نه و که سه کييه که حه قى مه رگى تاوانبار ده ستنيشان ده کات و نه م ده ستنيشان کردنه ش به چى پشت نه ستوره؟ نه وه چ عه داله تیکه که به کوشتنى ئينسان به رقه رار ده کريت؟

وه لامى ديفاع که رانيک له تيزى "سزا" و سه پاندى مافى مه رگ به سه ر که سيکدا، له بيرکردنه وه يه کى زور کونه وه سه رچاوه ده گريت. به پيى نه م فورموله کونه: "حه قى توله سه ندنه وه به هوى سه پاندى سزايه کى له يه کچوو له به رانبه ر

کرده‌وه‌ی تاوانباردا"، که له ره‌چه‌له‌کدا ده‌چیت‌وه‌سه‌ر ره‌گی چه‌مکی: "دانیک به‌دانیک و چاویک به‌چاویک؛" که کرده‌وه‌ی ئینسان ده‌کاته بنه‌مایه‌ک بو دیاریکردنی سزا و مافی داسه‌پاندنی ته و سزایه به‌سه‌ر ته‌ودا. له‌سه‌ر پایه‌کانی ته‌م بوچونه‌وه، ده‌بی له‌گه‌ل ئینساندا به‌و جوره‌ره‌فتار بکریت که‌ته و به‌رانبه‌ر ئینسانه‌کانی تر کردوویه‌تی. به‌م شیوه‌یه‌کرداری تاوانبار نه‌ک هه‌ر ده‌بیته‌پایه‌یه‌ک بو سزادانه‌که‌ی، به‌لکو ده‌بیته‌رینیشانده‌ر و پیوه‌ریکیش بو دیاریکردنی سزاکه‌ی. به‌پیی ته‌م یاسایه، ته‌نهما سزایه‌ک که‌شایه‌نی تاوانبار بیت، مه‌رگه. ته‌م جوره‌بیرکردنه‌وه‌یه، نفوزیکی به‌هیزی له‌نیوان خه‌لکدا هه‌یه و پشتیوانی گه‌وره‌ی خوشی له‌سه‌ر هه‌ستی توله‌سه‌ندنه‌وه و فه‌ره‌ه‌نگ و ته‌خلاقیاتیکی سه‌رده‌مه‌کونه‌کانه‌وه‌دروست ده‌کات.

چه‌مکی "دانیک به‌دانیک و چاویک به‌چاویک" هاوکاتیش له‌باری فه‌لسه‌فیه‌وه‌رینمایی ده‌کریت و هه‌ردوو فه‌یله‌سوف، کانت و هیگلیش دیفاع له‌هیشته‌وه‌ی سزای ئیعدام ده‌که‌ن و پشتیوانی خویان بو ته‌م سزایه‌ده‌رده‌برن. کانت که‌بروای وایه‌هیچ لیکچوونیک له‌نیوان ژیان ومه‌رگدا نییه، ته‌نانه‌ت له‌سه‌ختترین هه‌لومه‌رجه‌کانیشدا، به‌و ته‌نجامه‌ده‌گات که‌هیچ به‌رابه‌رییه‌کیش له‌نیوان تاوان و سزادا نابیت. مه‌رگه‌ر ته‌نهما له‌و کاتانه‌دا که‌تاوانبار به‌مه‌رگ بسپیپردیت تاکو‌عه‌داله‌ت به‌رقه‌رار بکریت. کانت ته‌نانه‌ت له‌به‌رانبه‌ر چه‌مکی: "دانیک به‌دانیک و چاویک به‌چاویک" دا ئاواهی دیفاع ده‌کات:

"کاتیک تومه‌ت ده‌خه‌یته‌پال که‌سیک؛ تومه‌تت خستوته‌پال خوت. کاتیک شتیک له‌و ده‌دزیت، تو دزی له‌خوت ده‌که‌یت. کاتیک تو ته‌و ده‌کوژی، خوت ده‌کوژیت. ته‌نهما قانونی سزا ده‌توانیت به‌وردی شیوه‌و پله‌ی سزاکه‌دیاری بکات." (۲)

هیگلیش به‌ناماژه‌کردن به‌وه‌ی که‌ژیان بازنه‌ی ته‌واوی یه‌ک ئینسانه؛ هیچ سزایه‌ک به‌غه‌یری مه‌رگ بو تاوانبار به‌که‌متر ناناسیت. قانونی سزا له‌مرودا و له‌هه‌ر شوینیکدا که‌ئیعدام ره‌واجی هه‌یه، یه‌ک پایه‌ی سه‌ره‌کی دیفاع کردن له‌ئیعدامه. به‌نموونه "تارنست ئین دان هوگ" که‌یه‌کیک له‌سه‌رسه‌ختترین لایه‌نگرانی سزای ئیعدامه‌له‌ته‌مریکا، ئیعدام وه‌ک دیفاعیکی له‌سیسته‌می کومه‌لایه‌تی پیناسه‌ده‌کات و پیی وایه‌بو به‌رقه‌رارکردنی عه‌داله‌ت ده‌بی ژیان له‌تاوانبار وه‌ریگیریه‌وه.

باسی کانت، له‌پله‌ی یه‌که‌مدادا، پشت ته‌ستوره‌به‌تیگه‌یشتنیکی ته‌واو هه‌لگه‌راوه‌له‌سه‌ر عه‌داله‌ت. له‌پله‌ی دووه‌میشدا، ته‌و له‌کار و جووله‌ی تاوانباروه‌ده‌ست پیده‌کات و گرنگی یه‌ک نادا به‌کومه‌ل و شوین پیی ئینسانه‌کانه‌وه‌له‌کومه‌لگادا. ته‌و رولی کومه‌لگا، چ سه‌باره‌ت به‌زه‌مینه‌ی خودی تاوان و شوین پیی ئینسان له‌و پروسه‌یه‌دا، چ سه‌باره‌ت به‌تواناییه‌کانی کومه‌لگا بو ئیصلاح کردنی تاوانبار نابینیت و به‌شیوازیکی ته‌واو ئینتیزاعی له‌په‌یوه‌ندی تاوانبار و حه‌قی سزادان به‌سه‌ر ته‌ودا، دیفاع ده‌کات.

هیگلیش دیت و هه‌ر هه‌مان کار ده‌کات و به‌راشکاو‌ی ده‌ریاره‌ی سزا و ماف ئاوا ده‌لیت:

"سزا مافیکی تاوانباره. ته‌م کرداره‌ته‌نهما په‌یوه‌ندی به‌خودی ئیراده‌ی تاوانباروه‌هه‌یه. تاوانبار به‌له‌ژیر پی نانی مافدا، مافی خویشی راگه‌یاندووه. تاوانی ته‌و نه‌فی مافه. سزاش نه‌فی ته‌و نه‌فی یه‌یه. بویه‌ش ته‌مه‌ته‌و ته‌ری یه‌یه (نه‌فی نه‌فی ده‌بیته‌مثبت، تیبینی وه‌ریگیر) بوته‌وحه‌قه‌ی که‌له‌لایه‌ن ته‌وه‌وه‌داواکراوه و به‌سه‌ریشیدا ده‌سه‌لمینریت" (۳)

مارکس ته‌م ده‌سته‌واژه‌یه‌ی هیگل به‌ده‌سته‌واژه‌یه‌کی فریوده‌رانه‌سه‌رنج ده‌دات و ره‌خنه‌ی لیده‌گریته؛ به‌و هویه‌وه‌که‌له‌م بیرکردنه‌وه‌یه‌دا، تاوانبار تا پله‌ی ئینسانیکی نازاد که‌ده‌سه‌لاتی به‌سه‌ر ره‌ئی خویدا هه‌یه‌به‌رز ده‌کریته‌وه؛ وه‌ته‌وه‌ی که‌هیگل قانونه‌کانی تا ئیستای کومه‌لگای به‌شه‌ری له‌ده‌ره‌وه‌ی کاریگه‌ری تاکیکردنه‌وه‌و زانیاری ئینساندا راده‌گریته، له‌پیش هه‌ر شتیکه‌وه‌به‌نیشانه‌یه‌ک له‌ئایدیالیزمی ته‌لمانی ده‌ناسینیت. مارکس له‌به‌رانبه‌ر هیگل دا و له‌په‌یوه‌ند به‌باسی سزاوه‌ده‌لی:

"نه و تیوری یه ی که سزا به نه نجامی خودی ئیراده ی تاوانبار سه رنج ده دات، ته نها به یان کردنیکی میتافیزیقانه ی نه و ده سته واژه کونه یه که ده لیت: چاو له به رانبه ر چاودا، دان له به رانبه ر داندان، خوین له به رانبه ر خویندا. به رونکردنه وه یه کی ساده و له که ناره وه دانانی هه ر جوره ته فسیریک، ده کری بوتریت: سزا شتیک نیه جگه له نامرازیکی که کومه لگا بو دیفاع پیکردن له خوی به کاری ده هینیت له به رانبه ر نه و هوکارانه دا که مانه وه ی ژبانی کومه لگا تیک ده شکینیت. ئیستا نه مه چ هه لومه رجیکه که له کومه لگادا جگه له جه لداد، هیچ نامرازیکی تر بو دیفاع پیکردن له خوی نانسیت و به ربه ریه تی خوی به ناویشانی قانونی نه به دیه وه. راده گه ینیت؟" (۴)

به لام کانت و هیگل نه ک هه ر له م به ربه ریه ته ی چینه ده سه لاتداره کان له په یوه ند به مه سه له ی سزای ئیعدامه وه دیفاع ده که نه؛ به لکو "چاویک به چاویک" یش له قالبی دیفاع کردن له حه قدا ده به ستنه وه به چه مکی عه داله ته وه.

به لام "چاویک به چاویک، دانیک به دانیک" له بنه ره تدا باسیک نیه که په یوه ندی به عه داله ته وه هه بیت، به لکو په یوه ندی به دیدی درندانه ی توله وه هه یه و موری بیرکردنه وه ی زه مانی به ربه ریه ت و درندایه تی به ناوچاوانیه وه یه تی. "چاویک به چاویک، دانیک به دانیک"، نه گه ر چی په یوه ندی به هه لومه رچی کومه لایه تی و نه و جیگاو ریگایه ی که تاوانبار دروست ده کات نیه، هاوکاتیش به هیچ جوره پیوانه یه کی نه خلای و ئینسانیش وه پابه ند نییه. له سه ر نه ساسی نه و دیده؛ ده بی به و جوره ره فتار له گه ل ئینسانه کاندان بکریت که نه وان له گه ل ئینسانه کانی ترده کردووینانه؛ که واته ده بیت هه ر کاریکی درندانه و نا ئینسانیش به کرده وه یه کی درندانه و نا ئینسانی وه لامی پیدریته وه. هه لبه ته له دیدیکی ناواهدیدا و له هه موو کاته کاندان ناکریت پراوپر و به رانبه ر به یه ک، که لک له چه مکی "دانیک به دانیک" وه ریگریت. بو نمونه، کاتیک که سیک لاقه ی که سیک تر ده کات، بو سزای تاوانه که ی لاقه ی بیناکریت. به لام کروکی نه و چه مکه به مانای دیاریکردنی ناستیکی به رانبه ری سزایه که گونجاوه له گه ل تاوان و کاریکی نه نجامدراودا. هه ر نه مه شه که پایه ی تیوری سزا و نه م ناسته یه کسانه له سزا له گه لیک په یوه ندیه کانی ئیعدامدا پیناسه ده کات.

به لام گرفتی سه ره کی چه مکی "سزای به رانبه ر و یه کسان"، له وه دایه که هیچ پیوه ریک بو دیاریکردنی نه م ناسته گونجاوه له سزا ناداته ده سته وه و له گه ل نه وه شدا، شتیک که حه قیکی شایسته و به رانبه ری تاوانباری ناو لیده نریت، ته نها له یه ک حاله تدا ده کری دیاری بکریت نه ویش حاله تی قه تله، که قاتل ده کوژریته وه. نه گینا بو تاوانه کانی تر و سه پاندنی سزای "به رانبه ر" به سه ر جیبه جیکه رانی تاوانباردا، نه وه له کات و شوینه جیاوازه کاندان، ته نها پیوه ریک ده ستنیشانی ده کات که بریتیه له ناماده یی بیروباوه ر و سونه ته دواکه وتوووه کان و ناستی ریژه ی زه پروژه ننگ و به ربه ریه تی ده سه لاتداران. ئاخر کاتیک که سیک له گه ل ژنیکدا ده خه ویت و له ئیرانی ئیسلامدا سزای ئیعدامی به سه ردا جیبه جی ده که ن، نه وه پیوه ره ئیسلامیه کان و سونه تی فه رهه نگی ده سه لاتدارانه که سزای به رانبه ر بو نه و کرده وه یه به ئیعدام پیناسه ده کات.

هاوکاتیش ئیراده ی ده سه لاتداران له په یوه ند به دیاریکردن و سه پاندنی سزای مه رگ به سه ر ئینسانه کاندان، به گه لیک فاکتوری تره وه گریی خواردوه و چه ندین هوکاری وه ک: شوین پیی چینایه تی، کینه توزی میلی و نه ژادی، نه سله ئاینیه کان و گه لیک شتی تر رولی سه ره کی و گرننگ ده گیرن. هه ر به هوی نه و فاکتور و هوکارانه شه وه یه، که به شیکی زوری نه و تاوانانه ی که سزای ئیعدام ده بیان گریته وه، نه و کرده وانه که دژایه تیان له گه ل پایه فیکری و ئایدولوژیه کانی ده سه لاتداراندا هه یه و هاوکاتیش بو به شیکی زوری نارازیه کانی ناو کومه لگا خراونه ته چوارچیوه ی قانونه وه.

هیماکردن به قانونه کانی کوماری ئیسلامی ئیران له م په یوه ند ده دا کاریکی خراپ نییه. له کوماری ئیسلامی ئیراندا که هه زاران ئینسان ره وانه ی سه ر په تی سیداره ده کرین، لیستیکی دریژ له سزای سیداره دان له قانونه کانی جه زایی نه و ولاته دا ده بینین، که ته نانه ت بو نه و ده وله تانه ی تر که ئیعدام ده که ن قابیلی قبول نییه. بو نمونه ده کری هیما به هه ندیکیان بکریت: کوشتن له کاتیکدا که که س و کاری کوژراو خوازباری توله سه ندنه وه بن، قه ساس، لاقه کردن،

قاچاغچیتی مه وادی موخه دیر، دزی، خوارنده وهی مه شروب پاش ۳ جار دادگایی کردن، زینا یاخود په یوه ندیه کی "نامه شروع"، کرده وهی هوموسیکوالتیت پاش دادگایی کردنی بو جاری چواره م، په یوه ندی نیوان ژنی موسولمان و پیای غه یره موسولمان، له نایین هه لگه رانه وه، کارکردن له دژی ده وله ت و گه لیک شتی تر. زوریک له مانه ی سه ره وه په یوه ندیان به زیان پیگه یاندن به که سیکی تره وه نیه و به مانای نه فی کردنی حه قی که سیکی تریشه وه نیه. ته نانه ت به پیسی چه مکی "چاویک به چاویک، دانیک به دانیک" یش نایته چوارچیوه یه ک که سزای مه رگ به سه ر جیبه جیکه ره که یدا بسه پینیت. که چی له نیسلامدا، ده بیته تاوان و خه لکی له سه ر ده کوژن. شتییک که لیره دا ده بیته پیوه ری کوشتنی نیسانه کان، هه ر هه مان نه و کینه توزیبه دواکه وتو و کونه په رستانه یه و نه و نه حکام و بیروباوه ره که نده لانه ی نیسلام و به رژه وه ندیبه زه مینیه کانی ده سه لاتدارانیکه که قوربانی له نیسانه کان ده گریته.

به لام له پال ده رخستنی نه خشی ده وله تدا له په یوه ند به سزای نیعدامه وه، چاکتر وایه ناماژه بکه ین به خالیکی تر که نه ویش: هه ژمونیی نیحساساتی توله سه ندنه وه و خوین خوریبه که له نیوان به شیک له نیسانه کاندای بونی هه یه. توله سه ندنه وه، میراتی سه رده می درندایه تی یه. به لام تا نیستاش به شیک له و نیسانانه ی که له ژیر کاریگه ری بیروباوه ری کون و ته بلیغاتی کینه توزانه دان، کاتیک باسی چونیه تی ره فتار کردن له گهل تاوانباراندا دپته پیش؛ ده م له توله سه ندنه وه ده کوتن. بو نمونه له ولاتیکی وه ک نه مریکادا، وه له یه کیک له و راپرسیبه گرنگانه دا که ده رباره ی سزای نیعدام نه نجامدراوه، ده کری نه وه ببینریت که جگه له باسه کانی پیشپیگرتن و سه پاندنی سزای نیعدام به سه ر تاوانباراندا، باسی وه ک، توله سه ندنه وه و نارامبوونه وه ی که س وکاری قوربانی وه ک فاکتوری تر، بو هیشتنه وه ی سزای نیعدام ناماژه ی پیده کریته. به لام له راستیدا بوچی که س وکاری قوربانی یان هه ر که سیکی تر، ده بی به نیعدامکردنی که سیکی تر دلی فینک و نارام بیته وه؟ بیگومان تووره یی خه لکی له کرده وه ی تاوانبار یان نه فره ت کردن له هه ر کرده وه یه ک که مافی که سیکی تر له ژیر پیده نیت، کاردانه وه یه کی سروشتی نیسانه کانه. به لام نه وه ته مه نیه که توله سه ندنه وه ناراسته ی جیگایه کی تر ده کات. توله سه ندنه وه پیوه ر و قانونیکی نیه و له ژیر کاریگه ری هه لچوون و نیحساساتی به ده ر له پیوه ره نیسانیه کاندای شکل ده گریته. که سیک که خوازیا ره توله له تاوانباریک بکاته وه، ته نها جیاوازیبه کی له گهل تاوانباردا هه یه: نه و توله سه ندنه وه وه ک وه لامیک به و ده رده ی که گیروده ی بووه چاو لیده کات. زور زه حمه ته که سیکی توله سینه ره وه

په یدا بیت که خوی بیته جیبه جیکه ری نیعدامی تاوانبار، بویه ش خوازیا ره که ده ولت له بری نه و نه م پروسه ی کوشتنه نه نجام بدات. به لام نه مه هیچ له و راستیبه ناگوریت، که که سی لایه نگری توله، خوی له پروسه ی به کوشتنانی تاوانباردا ده کاته شه ریک و خوشی تا ناستی قاتلیک داده زبه زینیت و ده بیته هوی مه رگی نیسانیکی تر.

نه وه ی جیگای سه رنجه، سزای نیعدام که خوی له خویدا توله سه ندنه وه یه کی خویناویبه، له سه ر پایه ی به رقه رارکردنی عه داله ته وه ناراسته ده کریته، به تاییه بیت له دیدی تیوری "سزا" وه، هه ر بویه ش نه و که سه ی خوازیا ری توله سه ندنه وه یه، هه ر هه مان دوکومینت دوویات ده کاته وه. به لام نه مه عه داله ت نیبه. عه داله ت چه میکی نیگه تیث نیه. عه داله ت به مانای دابه شکردنی فه لاکه ت و سه پاندنی ده رد و ره نج و مه ینه تی نیه به سه ر خه لکدا. عه داله ت خولقاندنی تاوانیکی تر له وه لام به کرده وه یه کی تاوانکارانه ی که سیکی تر دا نیه. به لکو عه داله ت چه میکی پوزه تیثه و خواستیکی تا قولایی ناخ نیسانانی یه. عه داله ت له مه یدانی ژیانی کومه لایه تی نیساناندا، به مانای به هره مه ندبوون و ده سترگه یشتنی نیسانه کانه به نیمکاناته کانی کومه لگا. عه داله ت له مه یدانی سیسته می قه زائیدا، به مانای به رقه رارکردنی چوراچیوه یه که که له سه ر پایه کانی نه و، مافه کانی تاوانباران و نه وانه ی گومانی تاوانیان له سه ره، به باشترین شیوه به رقه رار بکریته و زولمیان لینه کریته. تیوری "سزا" و "چاویک به چاویک، دانیک به دانیک" په یوه ندی به عه داله ته وه نیه. هه ر له م رووه شه وه یه که هیچ سیسته میکی قه زائی که که میکیش پشت نه ستورر بیت به عه داله تیکی به نیسافانه وه، ناتوانیت له سه ر پایه کانی تیوری "سزا" دابریژریت. عه داله ت خوازیا ری کوشتنی

ئینسانە کان نیه و سزای ئیعدامیش له کوتاییدا زولم و درنده یی یه کی بی وینه یه له دژی به شه ریبه ت.

ئعدام هه زانتره؟

یه کیک له و باسانه ی تر که لایه نگرانی ئعدام ده یکه ن، مه سه له ی تابوریبه. ئه وان ده لین زیندانی ئه به دی پاره و پولیکی زیاتری له ئعدام تیده چیت و بروایان وایه ژبانی تاوانباران بی نرخه و بویه شایه نی ئه وه نین که پاره یه ک له وانه دا سه رف بکریت. بویه ش خوازیری کوشتنی تاوانبارن. ئه م بوونه وه ره سه رسورهینه رانه قه له م و کاغه زیان گرتوه به ده سته وه و پاش حسابکردن و ژماردنی جیاوازی نیوان تیچووی زیندان و ئعدام، یان به زمانیکی ساده تر، جیاوازی نیوان مه سره فه کانی زیندان و ئعدام، ده یانه وی به کومه لگا بسه لمینن که قیمه تی ماددی ئه و جیاوازی پاره یه له ژبانی ئینسان زیاتره و به نرختره. ئه و جه نابانه ده زانن که به شی زوری ئه وانه ی سزای ئعدامیان له سه ره، که سانیکی سه ره به چین و تویره کانی خواره وه ی کومه لگان و ده وله تیش ناچاره که پاره ی دادگا و پروسه ی دادگاییه که یان بگریته ئه ستو؛ بویه خوازیری ئعدام کردنیان چونکه هه زانتر ته واو ده بیت. له راستیدا ئه و پیوه ره و به هایه ی که ئه مانه بو کیشانی چه مکه کانی حه ق و عه داله ت له به ره چاوی ده گرن، هه مان ئه و پیوه رانه یه که ملکه چی قانونه ئه ساسیه کانی کومه لگای چینایه تیبه. له م سیستمه مه دا، که له مرودا سه رمایه داریبه، حه ق و مولکایه تی پیکه وه گری ده درین. ئه م ده سته یه له لایه نگرانی ئعدام، که له به رانه ره ژبانی تاوانباراندا خوازیری مه سره فیکی که مترن و ئه وه یان به لاوه گرنگتره، ئه گه ره فشاری خه باتی کریکار و بزوتنه وه پیشکه وتووخوازه کانی کومه لگا له سه ریان قورسایی دانه نیت، ده یانه وی به ها و هه موو ده سته وه کانی کومه لگا بگه رینه وه بو سه رده می به ره ریبه ت.

هاوکاتیش به شیک له وانه ی که دژی سزای ئعدامن، له به رانه ره ریزه که ی به رانه ردا؛ (لایه نگرانی ئعدامدا) ده ست به دامینی هینانه وه ی چه ندین به لگه وه ده گرن که گومراکارانه یه و هیچ کومه کیکیش به خه باتی بزوتنه وه ی لابردنی ئعدام ناکات. ئه م تاقمه له به رانه ره لیستی مه سره فه کانی ئعدامدا، ئامار و لیسته کانی خویان راده گه یه نن و ده یانه وی به حسابکردنی کریبی محامی و دادگا و کاره کانی تر، نیشانی بده ن که ئعدام قازانج هینه ره نیه و زیندانی ئه به دی وه ک ئه لته رناتیف پیشنیار ده که ن. به لام بوچی ئه م عه بقه ریبه له ری دلسوزی نیشاندانیانه وه بو کیسه و گیرفانه کانی ده وله ت خوازیری لابردنی ئعدامن؟ ئایا ئه وان نازانن که ئه مه سووکایه تی پیکردنه به بوون و جیگای شیایو ئینسان و کاتیکیش باس له سه ره زیندوو هیشتنه وه ی ئینسانه، نابیت و ناکریت ئینسان خوی تیکه لی نرخ و پاره ی تیچوو و مامه له ی له م جوهره شتانه بکات؟ خالیکی تر ئه وه یه که ئه م جه نابانه پیشنیاریک ده خه نه به ره ده ست که ناعادلانه یه. ئاخه ئه وان چ وه لامیکیان پیبه کاتیک له زور شوینی تری دنیا دا ئینسانه کان زور به ساده یی نابوود ده کرین و پاره یه کی ئه وتوشی تیناچیت، چون له کاتی وادا ده توانن دیفاع له لابردنی ئعدام بکه ن؟

باسیکی تری زور تیکده رانه که له نیوان به شیک له گروپه کانی دژی ئعدامدا بوونی هه یه، ته ئکیدکردنیانه له سه ره بریاردانی هه له و ئه و نابه کسانی یه ی که ده کری له پروسه ی دادگایی کردنی **تاوانباراندا** له لایه ن حاکم و هه یته تی قه زائیه وه بیته پیش.

ئه وان پییان وایه که به م جوهره که سانی بی تاوانیش ئعدام ده کرین. هه ربویه ش دژی سزای ئعدامن. به لام ئه وه خودی حاکم نیه که ده کری بیته هوی ئعدامکردنی که سانی بیتوان، به لکو چه نده ها فاکتوری تریش هه ن که له م پروسه یه دا رولی خویان ده بینن. به لام ئه م باسه و ئه مجوره ناره زایه تی ده برینه به دژی ئعدام، زیاتر له باس و ناره زایه تیبه ک ده چیت به دژی هه لاواردن و ئاپارتاید، وه ک له باسی دژی ئعدام. به لام ئایا ئه م بوچوونه له په یوه ند به ئعدامکردنی که سیکی گوناچاردا چی ده لیت، به تاییه ت له و کاته دا که تاوانبار خوی به ئاشکرا رایده گه بینیت که تاوانی ئه نجام داوه، له م کاته دا ئه مانه چ حوکمیک په سه ند ده که ن؟

له سیستمه مه قه زائیه کانی ئه مرودا که چه نده ها جوهری هه لاواردن و ئاپارتایدیان له خویاندا حه شارداوه، وه به بوون و

ثاماده یی سزای ئیعدام، ناشکرایه که بی تاوانیش تا سه رداری سیداره راپیچ ده کریت و نه م کاره ش ته نها سنووردار ناکریته وه به ده سه لاتی حاکمه کانه وه. نه وه ی ده بی بوتریت نه وه یه که لآبردنی سزای ئیعدام و خه باتکردن بو نه وه، له سه ر بیگوناحی و بیتاوانی تاوانباره وه ده ست پیناکات، به لکو باسیکه له سه ر خودی ئیعدام. هه ر بویه ش ناییت به هیچ جوریک له سه ر نه مه قه ید و به ند و مه رج دابنریت.

ئیعدام وهک نامرازیکی سه رکوتکردنی ناره زایه تی.

ئیعدام ته نها له به رانه ر کوشتن و ده ستدریژی کرده سه ر که سیک و تاوانباراندا نه بووه و نیه. ریزی ناره زایه تی ده ربران له کومه لگادا، زیاترین قوربانیانی قانونه کانی سزای ئیعدام بوون. کومونیسته کان، کریکارانی خه باتگیر، هه لسوراوانی سیاسی ئوپوزیسیونی ده وله ته کان و شورشگیران و گه لیکی تریش، به رزترین ژماره ی ده سته ی ئیعدامکراوانی دنیا بیکده هینن. له هه ر شوینیکیشدا نائارامییه کومه لایه تیه کان به پله ی بالای خوی گه یشتیبت و بوونی ده وله ته کانی خستبیته مه ترسی له ناوچوونه وه، نه وا به شیک له کومه لانی خه لکی له ژیر تیغه کانی ئیعدامدا راگیراون. نه مه چ له و شوینانه دا که له ریگای قانونه کانه وه جیگایه ک بو سرینه وه و نه فی کرده وه ی ژیانی نه وان دیاریکراوه. یان له و شوینانه دا که ئیعدام نه مانی نه گرتوته وه و به هه لبه ستنی ده سیسه و تاوانی ده سترکرد، راپیچی سه ر دار کراون. یان له ریگه ی دارشتنی قانونه تایبه تیه کانه وه؛ قانونی عه سکه ری و شتی تری له م بابه ته.

نه گه ر له تیکرای نه م باسانه دا قسه کان و دیده کانی نه وانه ی لایه نگری له سزای ئیعدام ده که ن کوبکه ینه وه، نه وا دیدیکی وا به ده ست دیت که نه گه ر ئیعدام نه بیت، ئیمکانی ئیصالا حکردنی کومه لگا نیه. له لایه کی تریشه وه، له م جوهره بیرکردنه وه دا، روونکردنه وه یه کی ته واو پیچه وانه و هه لگه راوه له سه ر عه داله ت ده خریته به رده ست و نه فره ت و هه ستی توله سه ندنه وه و خوین خوری وه ک دیارده یه کی عادی له کومه لگادا نیشان ده دریت که پیویسته دووباره به رهه م بهینریته وه. نه مانه ش هه مووی به مانای سووکایه تی کردن به حورمه ت و شان و شکوی ئینسانه و له لایه کی تریشه وه په ره پیدانه به هه موو بیروبوچوونیکی کونه په رستانه و دژی ئینسانی.

بوونی سزای ئیعدام، سیمبولی ده سه لاتی ده وله ت و چینه ده سه لاتداره کانه به سه ر گیانی هاوولاتیانه وه. داوه ری کردنیکه سه باره ت به قیمه تی گیانی ئینسان و حاشاکردنیشه له حورمه تی ئینسانی نه و. په یامه که ی: شه رعیه ت دانه به زه بروزه نگ؛ زه بروزه نگیک که وه ک په تایه ک به کومه لگادا بلاوده بیته وه. له به رانه ریشدا، لآبردنی ئیعدام و دیفاعکردن له حه قی ژیان؛ کوشتنی ئینسانه کان قه ده غه ده کات. ریز بو ژیان ده گیریته وه و ده بیته سیمبولی دیفاعکردن له ژیان. ئیعدام دژایه تی له گه ل ئوسول و پایه نه خلایقی و مه عنه ویه کانی ئینساندا هه یه و ده بیت لآبریت. به لام به ده سته وه گرتنی نه م نامرازه دزیوه ی سه رکوت له لایه ن ده وله ته کانه وه، کاریک نیه که له نه زانینه وه سه رچاوه ی گرتبیت. به لکو هه لآزاردنیکسی سیاسی و به ناگاهانه ی نه وانه. بویه ش بو لآبردنی سزای ئیعدام ده بی تیبکوشریت.

۱- مارکس سه باره ت به سزای ئیعدام، کومه لیک له کاره کانی مارکس و نه نجلس به زمانی ئینگلیزی، به رگی ۱۱ لآپه ره ی ۴۹۶.

۲- کانت **The metaphysical elements of justice** p 101

۳- هیگل **Grundlinien der Philosophie des Rechts** نه م به شه له قسه کانی هیگل له

هه مان وتاری ناوبراوی مارکسدا له سه رچاوه ی یه که مه وه وه رگیراوه.

۴- مارکس سه رچاوه ی یه که م لآپه ره ۴۹۷

پاکانه یه کی تریش

سه فین عه لی

* په نجه ره یه ک:

له میجرابی چناره بی سیبه ره کانی جه سته ت دست پی ده که م...
له ته متومانی حه ژمه تیک "تاده م" ده سستی بو میوه یه ک برد ته وه سیو نه بوو! ته نانس بوو... مه مکی کیویی
قه ده ره که م... ته م کاغه زه خه ریکه ده بیته هه ویریکی بازنه یی و ده مامکم ده دا.
ته نانس، میوه یه کی ناسایی بوو، وه ک میوه کانی تر تام و ره نگ و بوی تایبه ت و شیوه ی جیاوازی خوی هه بوو...
زووتر به روومه ته خوچه کانی دایکم نارام ده بوومه وه، بونی گه نم له پیستی کچه شاریبه که و مه مکه هه رمیبه کانی
ته و عه زرا بی ته مانه ی که هیشتا له زاری که س نه تو ابووه.
زووتر گویم راهاتبوو به و گورانیبه خیرا و پراویر له حه ژمه ت و ده ست رانه گه یشتنانه، پر له میوه ش، بالا دره ختی
هه نار و مه مک نارنج و... گورانی بیژه کانیش زیاتر له میوه فروشی به سه ليقه ده چون!
من نه مده زانی ته نانس روژیک ده بیته سیمبولی خوشه ویستی ژنیک. نه مده زانی ته و میوه یه ده بیته ناوی ته و نازداره
بینازه دووره ده سته م، هه تا روژیک درکیکی ته و میوه مزره ده سستی زامدار کردم. میوه یه کی سه یره، میبه کی پر له
وه یه. بی نازار تامی ناکه یت. ناکری خوشت بوی بی جه خار و ته فسوس!

* ناوینه یه ک:

ته و داره ی مووسا نیلی پی شه ق کرد، دار عه سا نه بوو، دره ختی نانانس بوو نالابوو به بالای خوشه ویسته که م. ته وه ی
که بیم و جاریکی تر ته م هه موو ته ون و ته لیسمه بکه مه مومیا و به رامبه ریا بی چاره و ده سته نگ بوه ستم،
ته سته مه. ته م ژاوه ژاوه پره له شت، ته نها عه شق بی لانه یه، له وانه یه پیت وابی ته مه ن له م سی کوچکه ی رامن و
راکردن و حه سانه وه یه ده کری بکری ساد ه تر، بی مه رام تر چاو بتروو کینی، به لام تا له م به یانیه ش ته نانس ته نها
میوه یه ک بوو..!

* په نجه ره یه کی تر:

له سه ر گازه رای پشتی ته م شه پوله بی به زه بیانه ی جیهان، ده ست ده به م بو به له مه پیره کانی هزرم، گه رم و گور
ده بمه هاوده نگی حه یرانیک که له "چومان" وه سه ره لده دا... ده نگی هه ناسه که ت ته مرو له ورد و خاش کردنی ده نکه
هه ناری حه زه کانم ده چی، له وانه یه بی نارامیم به ره و که ار و دورگه ی سه مه ره ترم بیات، به لام له م سه حه ره تازانه ی
گه ردوون، من زور شت ده مباته وه بازنه ی دوو چاوی هه نگوینی و به س... له و دیوی ته م ماسولکه و ئیسقان و
خه ندانه، ته لیسمی رواوه. ماچه کانمان به له می کون کراو بوون، ئیستاش نازانم ته وانه ی تیپه رین سال بوون یان چی؟!
ته نها چه ند شه ویک مانگه شه و ئیمه ی په رانده وه بو دوورگه حه رام کراوه کان و به یه که وه، بیرمه، "ته نانس" مان
خوارد.

* ده قی پاکانه که:

چنگی له شه رمه ساته کانی دووریمان،
ده نیمه ژیر سه رینی بی به شیم.
له گرموله بوونت له باوه شما، ترسه ته زه لیه که م، سلاویک ده کا!
چه مه چره بی وه نه وزه کانی دوینیم
له م نه هامه تیه بی جادوو و ته ونه، ته م شه ن ده که ن...
به تاسه وه ده ست بو ته و کونه ته شکه وتانه ده به م،
زور له شه وه کان تامه زویی ده نگت، ده مباته وه حه شارگه
ده میکه ته و نه رمه هه والانه، بوونه ته خولیای ده ربه نده کانم
به لام گوله ته ره کان، فرمیسک دینن...
ته و گوله مورانه ش بیجگه له ته لیسمی زیاتر، هیچ نانینن
ته م چیروکه قورگی پر بووه له پارووه وشه ی به دبه خت
ته م گمه گمی بارانه ش، نازانم داوای باو ه شم ده کا، یان جودای
ته و گوله ته ستیرانه ی ژووره که ت، چاوانمن هه لواسراون
یان لاشه ن وشکیان ده که بینه وه...!
ته مه چایه ده یخویته وه یان شیله ی ته ناناسه
له ده ماره کانم ده تکیتته خوار...
ساده بی گه ماروی داوم،
منی شوربووه وه به ته سته مه جاویدانه کانی مه راق
که ی دیمه به ر ده رگای مه رام و پارانه وه ، که ی ده بمه "ته و"
باوه ش به ته لبه نده کانیشته ده که م، تارماییشته
بو رازاندنه وه ی دلم هیچم نیه، وشه م نیه هه لیواسم...!

* ئیمزا:

که باران ده گی ده نووسی، چاوه کانی توش ده نووقین
به هه زار ده ست و په نجه سروشت ده که ویته باوه شت.
ده م و ساتی بی هه وال و زمانی لالی شپرزه بیم،
ته م ته لبه نده ساویلکانه ده که نه پیده شت و بزه و سه حه ر
به هاران دیم، بو چه ماندنه وه ی چیمه نه کانی ته نیابیت
پایزان سه ر ته ده م بو پشکوتنی خه ونیکی نه بینراو
زستانان مات ده بم، سر ده بم له کوشی جودابیت
هاوینانیش چه تر هه لده که م بو خوری سلاویکت
من تاقه قه ره جیکم تا ئیستا عه شقم له گه ردن کردبی

ته گه رچی تو قورگت ئاخنیوم به بالنده و باران و مه راق و گریان
من تازه قه تماغه و ئاخی فه یله سوفه کان ده دوزمه وه،
توش ده ته وی حه شارم ده ی له چاوانی ته م زه رده په ره ...
تنوکی ئاره قی ته و روشناییه برینه کانم سه وز ده کا...
گشت ته و شتانه ی جه سته ت به ریان ده که وی ده مناسن
له هه موو موچرکیکی ده نگ و هه ناسه ت ده گه م...
له نیو هالاوی ته م روژه ساردانه ی ته مه ن،
پالتوم کردوته شانی چاوانت...
له ده نگه ده نگی نیو ژیله موی حه سره تت،
قرچه ی گه رما و دیمه نه کانی سه حرای سه حه رت ده بینم...
من... توم... هیشتا... ده وی!

ناموس په رستی و ره شه کوژی ژنان له نوردون

اعظم کم گوډیان

له یلا قاسمیانی کردوویه به کوردی

به یانی په کی روژیکی هاوینی، له سالی رابردوودا، خزمه کانی رعنا عرفات، کچی بیست و یه ک ساله ی دانیشتووی عمان، داوه ت ده که ن بو سه یران و ده لین که وایان کردووه که نه و بتوانی به دزیه وه نه و کوره یش که خوشی ده وی بیینی. پاش ماوه یه ک پیاسه، ره رعنا ده به نه شوینیکی چول و ته ریک و له ناکاو پینج گولله میسکی هه لده ته کینی. بکوژه که ی رعنا، برا هه فده سالانه که ی خوی بوو.

ناموس په رستی که یه کیک له سوننه ته ئیسلامی و عشیره تیه کانه، تا ئیسننا بووه به هوی کوشتی هه زاران ژن له نوردون دا. هه ر چه ن قه تلی ناموسی ته نیا تاییه ت به نوردون نیه و له باقی ولاتانی تری عه ربی و ئیسلام زه ده شدا، که م تا زور، به ناشکرا و به نهینی ده کریت، به لام له م چه ند ساله ی دواییدا نه م مه سه له یه له نوردوندا زیاتر په ره ی سه ندووه و هه زاران ژنی خستووه ناو ده می مه رگه وه. هاوکات موقاومه ت و که مپه ینیکی زوریش دژ به م تاوانانه وه ری که وتووه. له سالدا نزیکه ی ۲۵-۳۰ قه تلی ناموسی له نوردون ده کیشریته مه حکمه مه. هه لبه ته نه مه ته نیا به شیکي یه کجار بچووک له ناماری راسته قینه ی قوربانیه کانی قه تله ناموسی یه کان له م ولاته دایه. زوربه ی نه م قه تلانه به نیوی "ون بوون" و "خوکوشتن" سه رپوشیان له سه ر داده نریت. ژنان به هوی جوراوجور قوربانی ناموس په رستی ده بن. مل نه دان به زه واجی زوره ملی که له لایه ن باوک و برا به سه ر کچ دا ده سه پینریت؛ تجاوز پیکران له لایه ن پیاوانی بنه ماله یا که سانی تر؛ مل که چ نه کردن بو زورداری پیاوانی "به شه ره ف" بنه ماله؛ به ره نگاربوونه وه و سوننه ت شکینی کچانی که نچ له ناو بنه ماله و ناوچه ی به ستراو و دواکه توو، له هوییه کانی قه تلی ناموسی له نوردونن.

قانون له نوردوندا پشتگیری له قه تلی ناموسی ده کا. ماده ی ۳۴۰ ی قانونی مجازات ی (تادیب) نوردوندا هاتووه: "ته گهر پیاویک شک ببات که ژنه که ی یان خمیکی ژنی، په یوه ندی جنسی له گهل پیاویکی تر هه بیت و هه ر دوکیان بکوژیت یان برینداریان بکات، هیچ سزایه کی بو نیه"

ماده ی ۹۸ ی هه مان قانون ده لیت:

"ته گهر پیاویک شک به بوونی په یوه ندی ناره وا له لایه ن ژنیکی خزم یه وه بکات و ژنه که بکوژی، ته نانه ت نه گهر په یوه ندی جنسی یش له نارادا نه بووبیت، بوی هه یه که سزاکه ی بو دابه زی."

به پیی نه م قانونه ئیسلامی عه شیره یی یه که ژن کوژی به هه ر بیانوییه ک به ره وا داده نی، قاتلیش سزاکه ی داده به زی. سزای قه تلی ناموسی به ینی ۳ مانگ تا یه ک ساله. هه ر به م بونه وه ش داریزه رانی پلانی نه م قه تله ناموسی یانه له زوربه ی کاتدا به هه لخراندنی ئیحاساساتی دواکه وتوانه و عه شیره تی لاوانی که م سال (نزمتر له ته مه نی قانونی) و متعصب ی بنه ماله، نه م قه تلانه به نه نجام ده گه یه نن، که نه وانیش دوا ی تپیه رکردنی ۳ تا ۱۲ مانگ زیندان، نازاد ده کرین. له زوربه ی نه م کاره ساتانه دا لوی قاتل دوا ی قه تله ناموسی یه که، بی چرژان و له سه ره خو، له لای کوژراو ده مینیته وه و چاوره وانی هاتنی پولیس ده کات.

به پیی قسه ی ره رعنا حوسینی، که ته نیا هه وال ده ریکه که به رده وام له سه ر قه تله ناموسی یه کان ده نویسی، له ۱۵۳ ژنی زیندانی له نوردوندا، ۴۰ که سیان بو پیشگیری له کوژران به ده ست خزمه کانیان له زیندانی حفاظت ی دا ده ژین.

کاتیک که رعنا عرفات، کچی بیست و یه ک ساله، له لایه ن باوکیه وه له مالی ته و کوره ی که خوشی ده ویست، دوزرایه وه، بردرا بو دادگا. له دادگا دا به باوکی پیشنیار کرا که ره رعنا بخریته بازداشتی حفاظت ی یه وه. ره رعنا به هوی ناراحه تی و ترس، توانای قسه کردنی نه بوو. باوکی ره رعنا ده لی که ره رعنا قه راره له کوره ناموزاکه ی زه ماوه ند بکات و به م بونه وه ش خه تاکه ی ده به خشری. باوک سه نه دیکی قانونی نیمزا ده کات که به پیی ته و سلامه تی ره رعنا زه مانه ت کرابوو. ره رعنا دیته وه مال به لام دوا ی چوار روژ به ده سستی براکه ی کوژرا.

هه زاران ژن له نوردوندا له موته که ی کوشتاری نامووسی ژیانی لی تال کردوون و هه میشه خه ته ری مه رگ به سه ر سه ریانه وه. له هه لبتاردنی پارلمانی دوو سال له مه و پیشدا، هیچ باسیک له سرینه وه ی (لابردنی، لغو) ماده ی ۳۴۰ و ۹۸ ی قانونی سزا نه بوو. هیچکام له ۱۷ ژنی کاندیدای هه لبتاردنه که، عه لاقه یه کیان به به ره نگار بوونه وه دژی ته م سوننه ته وه حشیانه نه بوو. له ۲۱ ی نوامبه ری ۱۹۹۹ دا نوینه رانی پارلمانی نوردون جاریکی تر موری ته ئیدیان له قانونی کوشتاری نامووسی دا. زوربه ی ته م نوینه رانه ده لین که لابردن و سرینه وه ی ته م قانونه ده بیته هوی په ره سه ندنی بی ته خلاقی و په یوه ندی ناره وا. هه روه ها پیوانی "به غیره ت" و ناموس په رست به دوا ی ته ئیدی دووباره ی ته م قانونه وه، بویان هه یه که به هه ر بیانویه ک، دایک، دایه گه وره، خوشک، کچ، نه وه ی کچ، یان خوشکی باوکی خویان بکوژن. له به ر کردنی لیبایی "نا به جی" و ره فتاری "نا ته خلاقی" به کارهاتوتترین بیانوی ته م تاوانه ن.

پاریزه رانی قانونی شه رعنی ئیسلام ده لین که به پیی "شه ریعته ت" ده بی بو "زنا" چوار شاهید هه بن و دادگایی کردن و به ریوه بردنی حوکم ده بی به پیی حوکمی دادگای ئیسلامی بیت که بنه ماله هیچ ته ئیسریکی له سه ر نیه. به لام ته وه کی یه نه زانی که له ژیر ده سه لاتی فرهه نگی ئیسلامی و په یوه ندیه عه شیره یی و پیواوسالاری یه کان و بی مافی ته واوی ژنان له نوردون و ولاتانی وه ک نوردوندا، دوزینه وه ی چوار شاهید له نیو پیواونیکدا که له نه فامی مه زهه بی و دواکه توویدا خنکاون، کاریکی زور ئاسانه.

"یه کیه تی ژنان" ی نوردون، دوو سال له وه پیش توماریکی بو پارلمان نارد و داوا ی سرینه وه ی ماده ی ۳۴۰ و ۹۸ یان کرد. ته م کاره ناکامیکی نه بوو. گروهه کانی پاریزگاری له مافی ژنان و ریکخواه کانی مافی مروف له نوردون، که مپه پنیکیان بو سرینه وه ی ته م قانونه خستوه ته ری و تا ئیستا چوار هه زار ئیمزایان کوکرده وه ته وه. ره رعنا حوسه یینی رابه ری ته م که مپه یینه هه لسورانی خوی له سالی ۱۹۹۴ کاتیک که کفایه حسین له لایه ن "خالد" براگه وره که ی خویه وه کوژرا، ده ست پیکرد. برای بچوکی کفایه، به ته و که ۱۶ سال ته مه نی بوو ته جاوز ده کا و کفایه حامله ده بیت. کاتیک کفایه رووداوه که بو بنه ماله که ی ده گیریتته وه، ته و برایه ی که ته جاوزی پیکردبوو به چه قوو هیرش ده کاته سه ری. کفایه مناله که له بار خوی ده با و دوایش مه جبوری ده که ن که له گه ل پیواویک که ۳۴ سال له خوی گه وره تر بوو، زه ماوه ند بکات. پاش ماوه یه ک کفایه له و پیواوه جوی ده بیته وه و ده گه ریتته وه لای بنه ماله که ی و براگه وره که ی به چه قو ده یکوژی.

سه رپه رشتی "پزیشکی قانونی" نوردون، معاینه ی کچانیکی زوری کردوه که بو "په رده ی بکاره ت" روویان له و کردوه. ته م کچانه له راستی دا له نیوه ریی مه رگ دابوون، واته یه ک دوو حه وتوو به رله وه ی بکوژرین بو دلنیایی له وه ی که بزنان "په رده ی بکاره ت" یان ماوه یان نا، بردووان بو لای "پزیشکی قانونی". ته م سه رپه رشته ده لی که ته و ئیتر له مه زیاتر توانا و ته حه مولی ته م کاره ی نه ماوه و له پروگرامی ته له فیزیونیدا ده سستی داوه ته په رده لادان له سه ر ته م قه تله نامووسی و وه حشیانانه دا. ته و له گه ل تاقمیک دوکتور، یاریده ده ری کومه لایه تی و یاساناس، کومیتته یه کیان بو خه بات دژی ته م قه تللانه پیک هیناوه. عاصمه قادر روزنامه وانه و پولیس کاربه ده ستانی ته منی نوردون به هوی خه بات دژی قه تلی نامووسی چه نده ها جار بو تحقیق بردوویانه ته پولیس، پیی وتراوه که بوی نیه وینه یه کی نیگه تیف له نوردون بخاته به ر رای گشتی. عاصمه قادر ده لی که ته م قه تللانه ناکامی مه عامه له ی سیاسی "مه له ک حوسین" له گه ل گروهه ئیسلامی یه کانی نوردونه.

ریشه ی کوشتاری نامووسی ژنان و ئه و قانونانه ی که ئه م کوشتاره به ره وا ده دانین، له فه رهه نگی ئیسلامی دایه و به یارمه تی په یوه ندی یه گه نده له کانی عه شیره یی یه وه ده پاریزرین. له فه رهه نگی ئیسلامیدا ئازادی ژنان و به شداریان له کومه لدا ده بیته هوی فه ساد و رووخانی ئه خلاقی کومه لگا و وه خه ته ر که وتنی نامووس و ئیعتیباری پیاوه کان. وه زیفه ی پیاوه کان پاراستنی نامووسی خویان واته کونترول و به زنجیرکیشانی کاملی ژنانه. له فه رهه نگی ئیسلامیدا له منالیه وه کچ فیر ده که ن که "په رده ی بکاره ت" ه که ی سه رمایه ی ئه وه و ئه گه ر له دهستی بدات ماناکه ی له دهست دانی ئابروو و نامووس و شه ره فی پیاوه کانه وه. ئه مه فه لسه فه ی کوشتاری نامووسی ژنانه که یه کیک له ئه رکه کان و ئیختیارات و ئیفتیخاره کانی پیاوان له کومه لگای ئیسلام لیدراو دا. بیجگه له ولاتی تونیس، کوشتاری نامووسی ژنان مافیکی قانونی یه که له قانونی ته واوی ولاتانی روژه لاتی ناوه راست و شیمالی ئافریقادا بو بکوژانی ژن، دابین کراوه. له ئیرانی ده وره ی شا دا ماده ی قانونی ۱۷۹ له قانونی سزادا بوو و له ده وره ی کوماری ئیسلامیدا ماده ی ۱۳۲ ی قانونی سزا، ئه م کوشتنه واجب ده کات. به پیی ئه م قانونه:

"ئه گه ر پیاویک ژنه که ی له گه ل پیاویکی تردا له جیگه دا، یان له شتیکی وه کو ئه م وه زعه، ببینی بوی هه یه هه ردوویکیان بکوژیت و به بی هیچ سزایه ک. به لام ئه گه ر ژنه که، خوشک یان کچی پیاوه که (واته قاتله که) بی، له یه ک تا شه ش مانگ سزای زیندانی ده بیت."

کوشتاری نامووسی ژنان له ئوردوندا، ههروهک وتمان به دوا ی په ره سه ندنی تیکوشانی گروه ئیسلامیه کان له م دوو ده یه ی رابردوودا، زور زیاتر بووه. رژیمه کونه په رسته کانی ده سه لاتدار له روژه لاتی ناوه راست بو سه رکوتی خه لک، مه یدانیان ئاواله کردووه بو رمبازینی گروه وه حشی یه ئیسلامی یه کان. کوکردنه وه ی ئیمزا و ناردنی تومار ریگاچاره ی ئه م ژن کوژی ئیسلامی عه شیره یی و قانونی یه نیه. ریگاچاره ی سه ره کی ئه م ژن کوژی یه به ستراوه ته به: هیرشی توند بو سه ر گروه ئیسلامیه کان، سرینه وه ی شه رعی ئیسلام وه ک ئه ساس و بناغه ی قانونی بنه ماله و قانونی سزا له ولاتانی روژه لاتی ناوه راست وه ههروه ها خه بات دژی فه رهه نگی و ئه خلاتیاتی پیاوسالارانه و ناسیونالیستی ده سه لاتدار به سه ر ئه م کومه لگیانه دا.

داشقه

ب. سولین

ده بوو نان بومروث بیته سه ر چوک، نه ک مرو...

له مه لابانگدانه وه به م کاره یه وه ده جه ری، هر به و کولانانه ی وه کو ماری سربوو خویان پیچاوه، ملی ری ده گری. ده گاته شارو یه کسه ر مه یدانی سه وزه فروشه کان هاتم. قوتدان و هاتنه ده ره وه ی له بازاره که دا هیینه ی ناوی... به خوی و داشقه شه ق و شر و میوه جاته وه دیته سه ر شه قام.

دوای ته ی کردنی هه ناوی کولانه کان، له و جی یه دا ده گیرسیتته وه که شاره وانی بوی داناون، ده نا جووله یه ک بکات داشقه که ی ده گرن و پولیس به ده ردی عه ره بانه که ی کابرای که وکه و فروش بوی ده شکینیت.

مامه قاله به ر له رویشتنه وه ی، پیشه ی ئیوارانیه تی، پشتی ملی داشقه که ی ده گری و به ره و بازاری سه وزه فروشه کان ده که ویتته وه ری و عه ره بانه که ی به زنجیر به عه موودیکه وه ده به ستیتته وه.

ده چیتته وه به ره و نه و ویرانه ی ئوردوگای "گرده چالی" پیده لین...

کی ده توانی سه جه ره ی بخوینیتته وه...؟

هه رماله ی له بنار و ده شت و سارایه که وه به توپزی خزیندراوه ته ئیره. هه موو خه لکی نه م خاکه سارییه خوشی نه دیوه، یه ک ناسنامه یان هه یه، یه ک غه می خوله میشیش به یه کیانه وه کو ده کاته وه: مالویرانی، غوربه ت، ئاواره یی، برسیتی، رووت و ره جالی، بیزاری و سک...

نه م خه لکه بونه ته فه رهه نگی غه م و کلولی!

نه وه ی بووه ش بوویت رووی کردوته شارستان.

هه موو مامه قاله ئاسا سیخناخ بووی ژیر یه ک تاوله و ده واری ره شتاله ی گه وره و گرانی به لا و نه هامه تی و ده رده سه رین. ره شماله که ی جارن نه بیت ئارامی و نه شئه ی ده دا به گیان. هویه به هویه لای هه وارگه یه ک لایان ده دا... دل بیگرتایه و له ناویدا زه رده خه نه چروی بکردایه.

وه لی ره شماله کانی ئیره ره شمارن، ده رزی ئارژنی روحن و به له قه و زوره ملی نه ستونده کی لیدراوه.

※

ده ستیک دیت و سنووری ئوردوگا که شیان پیده بری و له گه ل کریکارانی شادا به یه کیان ئاشنا ده کات. له ویوه له غه م و حه سره ت و فیغانی روژانه و هه مه سته ی یه کدی ده پرسن؛ نه و ده سته ش "نانه"، به رکه مال گریی دل بو یه کدی ده که نه وه...

— "ئیوه له دیبه که ی جارانی خوتان سه پانیتان...؟"

نه مانیش دووان و سیان بیت یا تاک تاک رووی ده میان تیده که ن:

— "ئیوه نه م خانووه به رزانه تان...؟"

— "ئیستا چونه و هه قتان نا...؟"

ئیمه شاره زای شارستان نین و که چی کومه لیکمان گه یشتووینه ته به غذا و به سره ش! نان له گه روی...؟!؟

هه موو ریگا راست و پیچاوپیچه کان ده گه نه وه یه ک دووریان...

— "هه موو مازووکه ره وه ی کونده کوشین!"

ئه و جییه بووه ته ده مه مه زه دکردنه وه ی شته رابردوو کان. هه م خوناساندنیکه به یه کتری، ته رزه سوکناییه کیشه.

کریکاره کان شاره زا و به له دترن... سه ریان له زور شت ده رده چی، رینماییان ده که ن "چاوساغانن" فروفیل و په لپی

خاوه نکاریشیان بو ده خه نه روو! سروشتی قسه و باس و خواستیان سروشتی ئه و شوینه و گوزه رانیانه. هه ر له به تالی

بیشومار، فرینی کریی ماشین، بی ئاو و کاره بایی ئوردوگا و گه ره ک، گرانی شتومه ک و خوراک و خانوو، نه خوشی

ده رونی و عیلله ته کانی تر؛ سه گبابی رژیم و به لینده ر و خاوه نکار تا ده گاته...

— "ئاخو که ی ده گه ریینه وه...؟"

— "تو بلیی پاشه روژ هه موو شت بو خومان بیت؛ سه گی ره ش بروات و سه گی سپی بیت...؟"

※

ده بینین مروث له سه ر چوکه بو نان، نه ک نان...

ئه م ناره زایی و ناشوکریانه بوونه ته گره وی روژگار. له نیوان کیشمه کیشی جه مسه ره پوزه تیف و نیگه تیغه کاندایه...

به ریه ک بکه ون چی روو ده دات...؟

- نان و مروث ته با ده بن؟!؟

گه روایی داشقه که ی مامه قاله ش له گه ران ده که وی. گه ر نه شوه سستی بابه نوئیلی جیهانه و ئوخه ی ده به خشیته وه

به سه ر مالاندا.

"ئای... له و منالانه ی چلووره و نانی هه ورامی و گوله به روژه و پاکه ت و ئاوفرورش و بویاخچیتی ده که ن، چه نده تامی

ئه و ئوخه یه ده که ن!؟

مامه قاله ی ریش چه رموو له نیو چنگی حه شامه ته که دایه. ئای پیی داهاتوو. ئاسمانی شاریش بووه ته زه ره بین و

ده لیبی به ئه نقه ست په نگر و پشکوکانی خوره تاوی له سه ر پشتی ملی ئه و گرد کردوته وه. ئارامی له به ر هه لگیراوه و له

بییه نایی و ماندویتیدا تف له ناوچه وانی ئه و هه تاو و ئاسمانه ملوزماویه ش ده کات!

— ده بی ئه دیبه رومانسیه روح سربوو کان چونی بو راقه بکه ن...؟ ئه مه له مامه قاله ی خوشی نه دیو قبول ده که ن؟

به فینزیکه وه نابیژن: "قاله گه لحویه و له مانای خور تیناگا؟"

له و کاته دا سه وزه کانیش وه کو ده م وچاوه چرچ و لوچ بووه که ی سیس و ده م و سمیله گه وره زه ردبووه که ی به دووکه لی

جگه ره زه ردهه لگه رابوون. ته ماته کانیش وه کو ورگی بل و به چه شنی جه سته ی هیزلیبرای ته پیون. تروزییه کانیش

ده لیبی چاویان له پشته کوماوه که ی کردوووه بویه هه موویان چه میونه ته وه.

گیانی شه لالی ئاره ق و به رگه که ی بووه ته چه رم. هینده داشقه ی شه ق و شری گیراوه خویشی شه ق و شر بووه.

خه ریکه جومگه کانی شانی له یه ک ده ترازین، لاقه کانیشی دوو کوله که ی له رزوکى باله خانه ن و له شه کفت و داییزاوه که ی مامه قاله ی بالا به رزیان له نه ره ی شانیان ناوه!

له گورده پانی بازاردا یه ک وردبوونه وه و تیرامان هه به. فروشیاره ده ست گیره کان به ره نگی هه لبرزکاو بییه وه چاویان بریوه ته ده سته کانی ناوگیرفان. بگره و به رده و هه لا هه لای خه لکیش ده لیبی هیرشی ره شبگیرانه ی شاره زه رده واله ن بو هه نجیره شیرینه کان.

میوه ی جوان و ناودار... سه وزه ی ته ر و بر و تازه له کوی بیت، بی یه ک و دوو هیرشه که بو ئه وییه. له و گورده پانه دا، گه ر چاوی فروشیار و ده سستی کریار به یه ک بگه ن چه ندان قاله له و ده مه ئیواره یه دا ئاهیکیان پیدا دیته وه. به لام هه یهات ئه و ئیواره وه خته یه ش ئه مه ببیت برینه قووله کانی مامه قاله ساریژ نابن و له په سا خوینیان لیده تکی.

※

ئه و ئیواره یه خور له ماسییه کی پوله که ئالتونی ده کرد که له ناو ده ریایه کی به خوین سووربووی زه رده په ردا له نگره ری گرتبیت. ئه م جوانییه پر له غوربهت و سحرآوییه ش وه کو هه موو جوانیه کانی دی چه ند گه لایه کی هه تیوکه وتون و قه ده ریکی دی گیژه لووکه ی شه و ده یانوه رینی. مامه قاله ی هه ناوبراو و غه رییش روحیانه تی ماسی یه که یه و له گه رده لوولی بی بازاریدا هینده ی نه ما وه پوله گه لای خه ونه سه وزه جوانه کانی بوه رن. مامه قاله هه ناسه ی بو ئه وه هه لده کیشا و شاگه شکه ده بوو. خوی سه وزه وات بوایه ده یزانی خوی ده کرد به چ کونج و مال و ده شه ریکدا؛ چه ند نیرگزه جاری چاوی ماندووی ده گه شانده وه؛ چه ند زاروله و میردمنالی له برساکریاوی ده هینایه خه نده و پیکه نین.

مامه قاله سه وزه بوایه، بیابانی هه موو دل و خاکه ساریکی ده کرده زوزان. ئیدی پیویستی به داشقه نه بوو؛ شه قام به شه قام و کولان به کولان به به رده می هه موو که سیکدا بیانگیری و روویان زه ردبکات.

به مه نه ده نگی خاوه نه که ی ده نووسا، نه هاوار و گه روو ده رهاتنه که شی قاله ی له خه ونی سه وز و سوور را ده چله کاند؛ خویشی به سه روه تی هه موو دنیا نه ده گورییه وه، سامانی ئه و ته نیا گه ده پرکردن و خوشنودی خه لک بوو!

مامه قاله ی بیگه رد و روح په پوله، گه ده ی به پایته خت و ئه ندام و خانه کانیشی به شار و گوند و مال و کوچه ی له ش ده زانی. هه ر به و گیانه شه وه پایته ختی پر ده کرد له هه وال و خوراکی مزر و ترش و شیرین... تا خانه کان له سه ره مگه نریک نه که ونه وه. لای و ابوو برسیتی ره گی هاری پیوه یه و له سه ر دارتیل و ئه شکه وتی هزر و هوشدا پاسارییه کان جییان لیژ ده بی و شه مشه مه و په پوو و واشه ده نیشنه وه.

ئه میستاکه قاله ده بینی سه وزه نیه و ئه و ئاه و خوزگانه سه راب و خه یال بوون!! به لکه زیوانیکه له گورستانی داشقه که یدا به دیار چه ندان ته رمی سه وزه وه داماره و له خوی ده پرسى: "هه والی ئه م ته رمانه بو کوی به رم...؟!؟"

کوانوی چاوه روانی سارد و سری وردیله کانم چون به ته رم و هه والی ته زینه ر گه رم ده بنه وه... چون؟؟؟؟؟

نایا میژوو خه ریکه دوویات بیسته وه

سلیمان قاسمیانی

به به شداربوونی هیزی فاشیستی "پارتی نازادی"، له ده وله تی ئوتریش (نه مسا) دا، و گالته پیکردنی "یورگ هایدر" به گشت مروفایه تی پیشره و و تف کردنه چاوی ساحه ب ماله که ی، واته دیموکراسی، ره وتی فاشیستی له ته روپادا که وته شاگه شکه. ناخر نابی له بیرمان بچی که ته وه هه ر به سه ر شانی دیموکراسی یه وه یه، که "یورگ هایدر" له هیلانه ی ده سه لات دا بارگه ده خات. دروست به هه مان شیوه ش بوو که هیتله ر نزیکه ی ۶۵ سال له وه پیش به کومه کی سیسته می دیموکراسی یه وه ده سه لاتی گرته ده ست. ته وه ناشاره زایی و نه زانی خه لک نه بوو که بوو هوی به ده ست هینانی ده سه لات له لایه ن فاشیسته کانه وه، به لکو ته وه نرخ و بیروباوه ر و نایدیاکانی ناسیونالیستی و فاشیستی بوون که ده ستی بالایان په یدا کرد و سیبه ریان خسته سه ر رای گشتی خه لک و هیتله ریان گه یانده سالونه کانی ده سه لاته وه.

کوشت وکوشتار و نابوودی یه ک که فاشیسته کان به رهه میان هینا، له ئاکامی نه زانی و بی ئاگاییدا نه بوو به لکوو به ری ژاروی و کوشنده ی داری ته و نرخ و بایه خه دژی ئینسانی یانه بوو که ته مروش دریژه به ژیان ده ده ن و له هه ر چوار گوشه ی دنیا دا به میلیونان ئینسان نابوود ده که ن. حه مامی خوینی وه حشیانه ی شه ره قه ومی یه کان له ئافریقا، کوشت و کوشتار له بوسنیا، کوسوفا و سه رجه می بالکان، دابرینی ئینسانه کان له یه ک و سازدانی "گیتتو" کان، ناو زراندن و تا راده ی به هیچ گه یاندنی خه لکانی موهاجر له هه موو ولاته کانی دنیا دا، هه موویان هه ر له هه مان سه رچاوه وه ناو ده خونه وه که فاشیسمی هیتله ر. ته مانه هه موویان به شیکن له هه مان جوولانه وه ی کومه لایه تی.

نه زانی و بی ئاگایی، قه تعه ن ده توانن به شیان هه بی له په ره گرنتی جوولانه وه کانی فاشیستی و دژی ئینسانی له نیو خه لکدا. به لام ته مه به هیچ شیوه یه ک لایه نی سه ره کی مه سه له که نیه. له پله ی یه که مدا ته وه هه لومه رجی ئابووری، و به شوین ته ودا، سیاسی یه که موری خوی له جه وی کومه لگا ده دا. له ناو کومه لگادا خه باتیکی به رده وام و له وه ستان نه هاتوو له هه موو مه یدانه کانی ژیاندا له کولتوره وه بگره تا ته ده ب و هونه ر، فه لسه فه، و حقوق و هتد... له به ینی ره وته کومه لایه کومه لایه کومه لایه تی یه کاندایه نارایه. ره وتی ناسیونالیستی و فاشیستی وه کوو راست ترین بالی بورژوازی له "نه ته وه" وه کوو پیروزترین نرخ، له سه ر خاکی "خاوه نداری یه تی شه خسی" یه وه ده ست پییده کا. ته م بوچوونه چاره یه کی ساده و میتودیکی به ده سته وه یه بو قه یرانه سیاسی و ئابووری یه کان. به رژه وه ندی "نه ته وه" له خانی یه که مدایه و "خه لکانی تر" ده بی خویمان له فکری خویمان دابن یان بخیرینه ناو کووره ی مروف سووتاندنه وه. واته، جه نگه لیکی راسته قینه یان قانونی رووت و ره وان و وه حشیانه ی سوود.

کی له م خه باته هه مه روزه دا سه رکه وتوو ده بی په یوه ندی هه یه به چوینه تی سووک وسه نگینی هیزه کان (توزان قوا) له مه یدانه جوراوجوره کومه لایه تی یه کاندایه. هه ر سه رکه وتن و شکستیک، هه ر چهن بچووکیش بیت، له هه ر مه یدانیکی خه باتی سیاسی و کومه لایه تیدا، ته ئسیر داده نی له سه ر چوینه تی هه لومه رج له داهاتوودا. هه ربویه هیچ شتیک ناتوانی پاکانه بکات بو بیده نگی یان له ویش خرابتر، ته حه مول کردن و چاوووچاندن سه باره ت به ده سه لات گرنتی فاشیسته کان.

ئه وهی که ئه مرو له ئوتریش ده گوزه ری، هه ر به ته نیا مه سه له ی خه لکی ئوتریش نیه وه کوو "یورگ هایدر" و هاوکاره "دیموکرات مه سیحی یه کانیا ن" له ده له وتدا ده یانه وی بیسه لمینن و ریگه ی بو خوش بکه ن. نرخ ی ئینسان و مافه ئینسانی یه کان مه سه له ی هه موو مرو فیکن. ئه و بوچوونه ی که ئینسانه کان به ته نیا له ژیر چنگی ده سه لاتدارانی "خوولاتی" دا ده هیلپته وه، ده بوایه زور له مه و پیش بخرابایه زبeldانی میژوو وه. مرو فایه تی ناب ی ریگه بدا جاریکی تریش ئه و وه خشیکه ری یه ی که له وه پیش کراوه، تاقی بکریته وه تا له دوایی به بی شه رمی یه وه کونفرانسی بیره وه ری و که مپه ینی دروینه ی ناگاداری و زانیاری به خشینه ری بو بخه نه ری!

چاره چیه؟ ئایا مه حکوم کردنیکی سه رزازه کی و دوایی له ده وری میزیک دانیشتن له گه ل هاواریکانی فاشیستی "یورگ هایدر" بو به رزترکردنه وه ی دیواره کانی ده وری ئه وروپا کافی یه ؟! چار چیه: ده ست له سه رده ست دانان و ناھی ساردی هه لکیشان بو "نه فامی خه لک" و پاکانه کردن بو هیچ نه کردن به بیانوی ئه وه ی که ئه وه مه سه له ی خه لکی ئوتریشه و ئه وان بویان هه یه "یورگ هایده ر" بکیشنه خواره وه یان تا ئاسمان به رزی بکه نه وه؟! یان ئه وه ی که له نرخه پیشره وه ئینسانی یه کان ده بی پاریزگاری بکری و به هه موو هیزه وه دژی فاشیسم رابوه ستین و به ئابرووی هه ر جوړه په یوه ندی و هاوکاری یه ک له گه ل فاشیسته کان ببه ین!

"هایدر" و براده ره کانی دژ به ده خاله تی خه لکانی تر له "کیشه ناوخیوی" یه کانی ئوتریش، ده نه رینن. ئه وان خویان ده شارنه وه له پاش "خواست و رای خه لک"، ریزدانان بو له هه لبژاردنی دیموکراتیک، و ئه وه ی که ئه وه مافی خه لکی ئوتریش خویه تی که دیاری بکا کی له ولاته که یدا ده سه لات بگریته ده ست. قه بوول کردنی ئه م شیوه بوچوونه، هه لپه رینه به هه وا و مه یلی فاشیسته کان و دیکتاتوره کان. نرخ و بایه خی دژی ئینسانی ته نیا به هوی ئه وه ی که خه لک یان جه ماوه ریکی به رین ده ننگ بده ن بویان، نه ده بنه ئینسانی و نه شایه نی ریز! راسیسم، ره گه زپه رستی، دژایه تی له گه ل خه لکی بیگانه، هه لاواردن، بی مافی و نابه رابه ری به یه ک ئه ندازه قیزه ون و جیگه ی نه فره تن، جا چ ته نیا چه ند که سیک یان بگره به میلیارد که س، باوه ریان پی بیت! باسه که له سه ر ئه و نرخه ئینسانی یانه یه که بو لیبورتن و سازش له سه ر کردن نابن. به نیوی دیموکراسی و مافه دیموکراتیکه کان، ریز و حورمه ت بو جوولانه وه دژی ئینسانی یه کان و نرخه کانیا ناکردیت!

هه ندی لایه ن باسی ئه وه ده که ن که راگه یاندنه گشتی یه کان له سه ر مه حکوم کردنی ئه و هیزه، ته واوکه ره و ئیزوله کردنی ده وله تی ئوتریش ته نیا ده بیته هوی به رز بوونه وه ی جه وی ناسیونالیستی و لایه نگیری زیاتر له فاشیسته کان. ئه وان ه ی که ئه م مه ترسی یه یان هه یه نایانه وی ئه و مه ترسی یه واقعی یه بیینن که هه ر ئه مرو له مه یدان دایه و خه ریکه پی ده نیته سه ر سه ری مرو فایه تی. ئه وانه نابینن که قسه له سه ر ره وته کومه لایه تی یه کانه که هه ول ده ده ن ئالوگوری له کومه لدا پیک بینین و بوچوونه کانیا ن بو چاره سه رکردنی مو شکیله کانی کومه لگا، ببیته بوچوونی کومه ل. کاتیک "دیموکرات مه سیحی یه کان" بی ئه وه ی شه رم بیانگری موزاکره ی پیک هینانی کابینه ی ده وله ت له گه ل فاشیسته کان ده که ن، ئه وه له خویدا سه رکه وتنیکه بو ره گه زپه رسته کان. کاتیکیش که له ده وله تدا جیگه یان پیشکه ش ده کریت واته پاک بوونه وه و ده بنه نوینه رانی "جیگه ی ریزی حکومه ت" که به خه لک پیده که نن و تف ده که نه چاوی میژوو و به میلیون میلیون قوربانی یه کانی نازیسم و ره گه زپه رستی.

ئه و په ری خامی یه ئه گه ر که سیک پی و ابیت ره وته کانی نازیستی و دژبه بیگانه لاوازتر ده بن ئه گه ر به توندی دژیان نه جوولینه وه . ئه م جوولانه وان به بیده نگ ی کردن له به رابه ریاندا هیچیان له گه ل ناکری چون بناخه ی بوچوون و نرخه کانیا ن به شیکه له سیسته می کاپیتالیستی. بیده نگ ی له خویدا کرداریکه و چرایه کی سه وزه که کوژاندنه وه که ی له دواییدا کاریکی و ئاسان نیه! جه ناب ی "یورگ هایدر" و باقی هاواریکانی له ده وله تی ئوتریشدا ناب ی هه رگیز ئیمکانی ئه وه یان پی بدری تا به اصطلاح بتوانن نیشان بده ن چین! ئه وه ی ئه وان پیوستیان هه شه قیکه بو گه یاندیان به زبeldانی میژوو.

ده وله تی ئوتیریش به فاشیسته کانی ناو باوه شییه وه ده بی به خاتری که رامه ت و مافی مروف بایکوت بکری. هه ر جوره په یوه ندیکی دیپلوماتیک و سیاسی له گه ل ته م رژیمه به مانای پاکانه کردنه بو فاشیسته کان و ریگه خوشکه ری یه بو ته وان له گشت ته وروپادا. لیبوردن و مه دارا کردن له گه ل ده وله تیکی ئاوا له هه مان کاتدا بزماریکه له تابووتی دیموکراسی خویشیدا و له بیربردنه وه یان قه بوولی ته و کوشتار و نابودیه یه که نازیسته کان کردیان. میژوو هه رگیز له و هیزانه ی که خویان له نابه له دی ده ن یان له ویش خراپتر هاوکاری ده وله تی فاشیستی "هایدر" ده که ن، خوش ناییت.

نامه‌ی کی ناواله

به ریز: مام جه لال

به ریزان: ته ندامانی مه کته بی سیاسی (ی.ن.ک)

بابه ت: روونکردنه وه

گه لی کورد و به رسقه که ی گه لیک نوشتستی و هه ستانه وه ی به خویه وه بینیه به لام هه ستانه وه ی ته مجاره ی خه لکی به شمه‌ینه ت و نازا و دلیر، له راپه‌رینی نازاردا، به هاوکاری شورشگیرانی ریگای نازادی و ژیان، قه لای زولم و زورداریان رماند؛ له ته نجامدا که ش و هه‌وایه کی نیمچه نازاد و سه‌ریه خو دروست بوو که تییدا به ره ی چه پ و شورشگیران له لایه ک، راستره وه ناسیونالیسته کان و توره جاسوسییه کان له لایه کی تردا ته راتینیان ده کرد. له م بارودوخه دا تیروور و کوشت ویر به رجه سته بوو، که زور له شورشگیران که وتنه توری تیرووریستانی ناوخو و ده ره کی یه وه. له م بواره دا ده مه‌ویت ته وه روون بکه مه وه که تیروورکردنی "حه مه دوزی" چه ند په یوه ندی به من و خیزانی منه وه هه بووه:

۱- له دوور تا نزدیک هیچ په یوه ندیه کم به و کاره تیرووریستی یه وه نه بووه و نابیت.

۲- چ وه ک من، چ وه ک ته و ریکخواه ی کارم تییدا ده کرد (کومه له ی خه باتی سوور)، دژی هه موور جوره کاریکی تیرووریستی بووین.

۳- به هیچ شیوه یه ک کارم له گه ل هیز و لایه نه ناسیونالیسته کاندا نه کردووه و ناشی که م، به حوکی ته وه ی خوم به چه پره و و "کومونیست" پیناس ده که م. بویه هه ر پروپاگه نده یه ک کراوه به رامبه ر به من، گوایه من ته ندامی "پارتی دیموکراتی کوردستان" م له گه ل ریزمدا بو ته و ریکخواه، له له که دارکردنی که سایه تی من و پروپاگه نده یه کی پروپوچ به ولاره چیتر نه بووه. بیر و هه رزی من مارکسیزمه و له کوتاییشدا مایه پوچی و ریسوایی میوانی پروپاگه نده که رانه. پاش ته وه ی له سه ر ته و بابه ته په یوه ندیم به گه لیک ده زگا وکه سایه تی ناودار و خه باتگیرانه وه کردووه، ویستوومه له و ریگه یه وه بیتاوانی خوم نیشان بده م و تا پروپاگه نده که ران ریسوا بن و ریگه چاره یه ک بدوزمه وه به لام تا نیستا بیهووده بووه. چونکه ته وه ی به رامبه ر به من و خیزانی من کرا، هه ر له کاری رژیمی فاشی به غداد ده وه شیتته وه نه ک ریکخوایکی کوردستان، له کاتیکدا "ی.ن.ک" بانگه وازی دیموکراسیی، مافی مروف و نازادی بیرورا ده کات، به لام ته و کاره نه شیاوه کرا به رامبه ر خیزانی من ته واو دژ به و دروشمانه ی سه ره وه یه. کاتیک باوک و دایک و برام گیران له جیاتی من، به راستی سه رده می به عسی فاشیم هاته وه یاد. به هه ر حال مالی باوکم تالان کرا، تاکو نیستا ده ست به سه ر ماله که ماندا گیراوه، نازانم ته م یاسا دیموکراتیه کومه لایه تیه له کویدا سه رچاوه ده گریت که به و شیوه ره فتار له گه ل خیزانی مندا کراوه و ده کریت. "ی.ن.ک" یش بانگه وازی نازادی بیرورا ده کات، هه روه ها له گه ل "پ.د.ک" دا نالوگوری به ندی یه کان و ماله ناواره کان ده که ن. گریمان من تاوانبارم!! نایا باوک و دایک و خوشک و برا ده بیت چ بیت به و شیوه ره فتاریان له گه لدا بکریت!

به ریزان! سه بری یوسفیش بیت به سه ! ته وا ماوه ی پینچ ساله مالی باوکم ده ربه دهرن، هه روه ها له هه موو مافیکی مروفایه تی بیبه شکران، هیچ هیزو لایه نیکی سیاسی ده سستی یارمه تی بو دریز نه کردوون، له کاتیکدا ناواره ن له هه ولیرن! جا بو دواچار په نا بو ته م نامه کراوه یه ده به م بو ته وه ی ته واوی شه ره فمه ندان و شورشگیران ناگادار بن و ویژدانیان بهه ژیت به رامبه ر باوکیکی خه باتکه ری ماندوونه ناس و دایکیکی خاوه ن کورپه ی شه هیدو حه وت میرمندالی تر. ده مه ویت بو دواچار ته وه دووباره بکه مه وه، به هیچ شیوه یه ک په یوه ندیم به و کاره وه نه بووه. ته مه ش له

ترسه وه نیه واده لیم، به لام ویژدانم نازارم ده دات که کاریک تییدا به شدار نه بووم به و شیوه ره فتار له گهل خیزانه که مدا بکریت.

به ریزان! تکایه شه گهر تا ئیستا ناگادار نین چی له خواره وه ده گوزه ریت، با ئیستا ناگادار بن. گه ر ناگادارن و هه ولتان بو نه مانی نایاسایی بووه، ئیتر به سه با خه لکی بیتوان نه بنه قوربانی بیری نه خوش و پروپاگه نده ی بی سه روبه ر. بو شه وه ی مروفه لاوازه کان له وه زیاتر نه چه وسینه وه، گه وره و به رپرسان کاری دزیو و ناهه موار نه که ن به رامبه ر جه ماوه ر، یا شه وه تا وه ک یاسای ناودارستان ره فتار بکریت، شه و کاته ش هه موو مروفیک به پیی توانای خوی هیزی به رگری تیدایه بو به رگری کردن له خوی. ژیان کاتیک خوشه مروف به نازادانه ده نگی دلیری هه بیت. ژیان خوشه، به لام له وه خوشتر مردنه له پیناو نازادی و مروفایه تییدا. چونکه نازا یه کجار ده مریت و به نه مری ده مینیتته وه ، به لام ترسه نوک هه موو کاتیکی مردنه. تاوانی منیش ته نها شه وه یه باوه رم به نازادی بیرورایه، خه باتم بو نازادی به شه ریبه، نه ک کلکایه تی و خوفروشی و خوبه ده سته وه دان.

له کوتاییدا هیوای سه رکه وتن بو شورشگیرانی ریگه ی نازادی ده خوازم. مردن و رووره شیش بو پیاوکوژان و تیروریستان و زورداران و چه وسینه ران. بژی نازادی بیرورا، مردن و سه رشوری بو به کریگیروان و تیروریستان!

حه سه ن سه یدباقی

شه لمانیا ۱۲_۰۲_۲۰۰۰

هه واره كان

ئاماده كردنى: سهردار عبدالله

كاميراي شارواه گاله به خه لكى هه وليرى پايته خت و ده وروبه رى ده كات

ماوه يه ك به بونه ي مانگى ره مه زان كه نالى سه ته لايتى كوردستاني سه ر به پارتى ديموكراتى كوردستان به رنامه يه كه روژانه ي په خش ده كرده وه به ناوى كاميراي شارواه. پيش هه ر شتيك ده بوو ته و به رنامه يه ناوى كاميراي ناشكرا بوايه چونكه زوربه ي جار به ناشكرا به بي ته وه ي هيچ كاميرايه ك شاردرابيته وه پيشكه شكه رانى سه ر و دلى خه لكيان ده گرت. پيشكه شكه رانى به رنامه كه به سود وه رگرتن له ته ننگ و چه له مه و موسييه تيه كانى خه لكى كوردستان، به تاييه ت سكه هه لگولفينى مانگى ره مه زان كه واى له خه لكى كردبوو بي مه به ست هه ليجن و شه ر به يه كتر بفروشن، به رنامه كه يان دروست بكه ن.

ته مان ده هاتن و كه سيكى ماندوويمان ده گرت و تا بويان بكرايه عه سايبان ورد ده كرت، تا ته وكه سه كاردانه وه يه كه سه يري ته نجام ته دا، جا جنبودان بوايه، ليدان و شكاندنى مناله كانيان بوايه هيچ گرنگ نه بوو، گرنگ ته وه بوو كه كاكي پيشكه شكه ر برگه يه كه ئاماده كردبايه و نانى خوى پي مسوگه ر كردبايه.

جا ته نها شتيك كه پيشكه شكه رانى ته و به رنامه يه له بيريان نه بوو بيكه ن، ته وه بوو كه به چه كه سووك و نيوه قورس دواى هاوولاتيان بكه ون له نيوشه قام وكولانه كانادا و كه له پاچه يان بكه ن، تا زاي ته ناميان بكه نه خوين و... پاشان پيبان بلين ببورن كاميراي شارواه بوو!!!

تاليبانه كانى نه فغانستان و چاوى كاميرا

زاناكاني سه ده ي نوزده و بيست له برواي ئالوگورى گه ووه و چاوه روان نه كراودا بوون بو سه ده ي بيست ويه ك به تاييه ت سالى ۲۰۰۰. به لام ته وه ي هه رگيز به بيري ته و به ريزانه دا نه هات په يدا بوونى بزوتنه وه ي تاليبان و هاوقوماشه كانيان بوو. جا له هه موو ته مانه ش گرنگتر پيشبيني نه كردن بوو له دابه زبني بزوتنه وه ي تاليبان له يه كه له بنه ما سه ره كه كانى ئاينى ئيسلام، كه ته ويش ريگادانه به ئاژانسه خه به ريه كان و گرنتى وينه ي فوتوگرافى و فيديويى له نيو بالويخانه كه يان له پاكستان كه مه لا عومه رى وه زيرى ده ره وه يان بو يه كه م جار فتواى له سه ردا. جا ته م ئالوگوره ريشه ييه له ته قليه تى به به رديووى تاليبانه كان ناچيته ته قله وه، وه ك ده لين ئاخري خير بيت و به ئوميدى ته وه ي ئومه تى محمد به يه كيكى تر له نيشانه كانى ژيره و ژوور بوونى دنيا و ئاخوزه مان و گه رانه وه ي حه زره تى عيسا و مهدى نه يه نه قه له م.

كويدريژى به سته زمانيش بووه درنده

كه نالى ئاسمانى "الجزيره" رايگه ياند، كه روژنامه نووسيكى عيراقى ليكه وتوو به هوى بارى سه ختى گه ماروى تا بوورى، ئيستا له برى كارى روژنامه گه رى به قه ل و مريشك به خيو كردن بئيووى خيزانى مسوگه ر ده كات. ته م به دبه خته به قه ولى شوفيرى شره تاكسيه كى سليمانى دوش بخوات دانى ته شكى.

روژيك يه كه له دوسته كانى به سوارى گويدريژيك ديته ميوانى. گويدريژى گياخور لاي قه ل و مريشكه كان پارک

ده کات، پاش میوانداری گه رم و هه ستان چی ببینن؟! گویدریژ بوته درنده یه کی گوشتخور، پلنگ و گورگ له ده سستی هه لدین! گویدریژ ده که ویتته گیانی مریشکه کان و یه کیکیان به په ره وه لوش ده دات. جا ئه گه ر له سایه ی گه ماروی ئابووری گویدریژی به سته زمانی بیوه ی بایولوژییتی خوی بگوریت و ببیتته هیرشبه ر و درنده، جا خه لکی سته م دیده ی عیراق خوتان بگرن بو ئالوگوره سامناکه که ی صه دام حسینی له بنچینه دا درنده؟!

من تیکوشام تا مروت بم!

نامه‌ی چارلی چاپلین بو کچه‌که‌ی

عه لی کیتابی له فارسی به وه کردوو به ته کوردی

کچم ژالدین!

ئیره شه وه ... شه ویکی نوئیل. له برج و بارووه چکوله که م دا، گشت له شکره بی چه که کان نوستون، خوشک و براكانت هه تتا دایکت. به زه حمه ت توانیم بی شه وه ی شه و په له وه ره نوستووانه وه خه بهر بینم خوم بگه به نمه شه م هوده چکوله نیوه تاریکه، شه م هوده به ی چاوه روانی مه‌رگ. من له تو فره دوورم فره... به لام چاوه کانم کویرین گه ر ته نیا تاویک دیمه نی تو له کاسه ی چاوه کانم دوور که نه وه. وینه ی تو له ویدا. له سه ر میزه که مه ، دیمه نی تو لیره دا، له سه ر په‌ره ی دلمدایه. به لام تو له کویی؟ له وی له پارسی سیحرباز، له سه ر ته خته ی شانوی شکوداری تماشاخانه ی «شانزه لیزه» سه ما ده که ی، هه ست به خشپه ی پیت ده که م، هه ر ده لیبی له بیده‌نگی شه‌وانه له گویمدا ده‌نگ ده‌داته وه ، له م شه‌وه‌زه‌نگی زستانه دا شه‌ستیره کانی چاوه کانت ده بینم، بیستوومه نه خشی تو له و شانویه پرنور و شکویه دا، نه خشی شازاده ی به دیل براوی ئیرانی شه سیری ده ستی خانی تاتاره . کچم شازن به و سه ما بکه، شه ستیره به و بدره وشویه، به لام شه گه ر قاقای پیکه نین و ستایشی تماشاچیان و عه تری مه ستی هینه ری شه و چه پکه گولانه ی بویان ناردوویت ، مه جالی وشیاری بو هیشتی، له کونجیکدا دانیشه نامه که م وه خوینه و گوی بو ده‌نگم راگره ، من باوکتیم ژالدین! شه وسا که مندا ل بووی له ژوور سه رتدا داده نیشتم چیروکم بو ده‌گوتی: چیروکی لای نوستووی ناو لیره وار، چیروکی حه زیای بیداری بیابان، که خه و له چاوانی پیرم نزدیک ده بوو، سه رزه نشم ده کرد، ده م دایه به ر تانه و تووانج ده م گوت : "لاچو برو توختم مه که وه، من له قولایی خه یالی کچی خومدا خه وتووم " خه ونم ده دیت ، له سه ر ته ختی شانودا فریشته به کم دیت ، به سه ماوه سه مای ده کرد، به گویم ده م بیست ، تماشاچیان به ناوا به به کترین ده گوت : شه و کچه ده بینن؟ شه وه کچی کابراپیره ی قه لخه کونه، کام قه لخه کون چارلی!

به لی من چارلی باوکی توم، پیرم هه ر وه ک که وله کونم. ئیتر ئیستا نوره ی تویه تا ده توانی سه ما بکه ! من به پاتولی فش و فول، پینه کراو، بریک دراو سه مام ده کرد. تو له کراسی ناوریشتی شازاداندا سه ماده که ی. به‌ناهه‌نگی هورا و چه‌پله تماشاچیان هه‌لت ده‌نین بو سه ماوات، بو که هکه‌شان! برو بو وی! بو ویش برو! به لام جاری بو سه رزه وین واول که رو، ژینی خه لکی تماشاکه: ژینی سه ماکه رانی گه روکی، پیخاوسی ناو، کوچه و کولانی تاریک، تماشاکه: به بینه وایی، برسی و پیخواس، لاقی له رزوک هه لده په رن . چاک تیفکره، شه منی بابت له وانه بووم! له شه وانی شه فسانه یی مندالیتدا به قسه ی خوش و لایلییه ده مکردیه خه و، به لام خومی خه و لیزراو تا به یانی تیم ده روانیت ، گشت لیدانی دلتم ده ژمارد، به خوم ده گوت : "شه ری چارلی ! نایا نا شه م بیچوه پشیله چاو پشکووتووه، بشی دواروژ تو بناسی؟"

نازیزه که م تو نامناسی! شه وانی دووری رابووردوو، زور چیروکم به گویتدا گوت : به لام چیروکی ژینی خوم، قه ت پیت نه‌گوت. چیروکی منیش، شایانی بیستنه، چیروکی شه م قه‌لخه‌کونه، به برسپه‌تی له په‌ست‌ترین کوچه و کولانی له‌نده‌ندا، گورانی ده گوت ، هه‌لده‌په‌ری، پاره ی سه‌ده‌قه ی وه‌رده‌گرت. شه مه چیروکی کونی منه . چیژی نه بوونی و برسپه تیم زور چه شتوه . ویرای شه مانه، من ده ردی نه داری و هه ژاری، شه و شرپوشه گه‌روکانه یشم چیشتووه . له کاتیکدا به ده س پان کردنه وه، بو تاقه تنه نیکی سه ده قه ی راگوزه ریک، شه پولی به حری دلی پر شه هامه تیان ده نیشته وه : هه ستم ده کرد. سه‌ره‌رای شه مانه شه من زیندووم، له و مردوانه ی بهر له مردن نابی لییان بدوین! چیروکی من بو تو که لکی نیه، با له باره ی تووه بدوین! ناوی من پاشکوی ناوی تویه: چاپلین! به م ناوه وه ماوه ی ۴۰ سال خه لکی دنیام

هینا که نین، زورتر له وه ی ته وان که نین بوخوم گریام ژرالدين. ته و دنیایه ی توی تیا ده ژیت، ته نیا دنیای موسیقا و سه مانیه.

کاتیک له نیوه شه ودا له هولی پرشکوی تماشاخانه دییه ده ری، گشت ته و ده وله مه ندانه ی ستایشته ده که ن، فه راموشکه، به لام سوراخی ژیانی مال و مندالی ته و شوفیره تاکسیه بگره که بو مالت ده باته وه، جویای حالی ژنه که ی به... گه ر ناوسه و پاره ی کرینی لانکه و پوشاکی کورپه که ی نیه، زور به نهینی وه ک مروفیکی بیته ندیش چه ک راکیشه، بیخزینه ناو گیرفانی میرده که یه وه، دلنیا به، من به نوینه ری خوم له بانکی پاريسم را گه یاندوه، ته نیا و ته نیا ته م جوړه خه رجانه ت جیگای ره زامه ندی منن. ته مما بو باقی خه رجه کانی دیکه ت پیوسته لیسته ی حه سابت بنیری. کچم جارچار به ئوتوبوس و به میترو به شاردا بگره ری ژیانی دانیشتونای شار تماشاکه، بیوه ژنان، مندالانی بی باوک و هه تیو تماشاکه، لانی که م روژی جاریک به خوت بلی: "منیش یه کیکم له وانه! کچم تویش یه کی له وانه ی! نه زیاد، نه که م! ته وه ش بزانه، هونه ر به ر له وه ی دووبال بو فرین به مروف بدات، ته غله ب لاقه کانی ده شکینی. هه رکات له چرکه یه کدا هه ستت کرد که تو له تماشاچیانای هونه ره که ت به نرخ تر و به ریزتری، له و له حزه دا ته ختی شانو به جی بیله، به یه که مین تاکسی خوت بگره یه نه "حوومه ی پاريس". من ته و شوینه باش شاره زام. زور له میژه ته و جیگایه بیشکه ی به هارانی کاولیانه، له وی دایه سه ماکه رانی هاوسه نگ و نرخی خوت ده بینی. جوانتر له تو، چاکتر له تو، چالاک و سه رکیشتر له تو، سه ما ده که ن، له وی نوور هاویژی چاو کویرکه ر، وه ک تماشاخانه ی شانزه لیزه هه رگیزاو هه رگیز نه بینراوه. نوور هاویژی تماشاخانه ی کاولیه کان مانگه شه وه و سه ر په نایان میچی ئاسمان! ورد بنواره و باش تیفرکه. ئایا له تو جوانتر له تو باشتر سه ما ناکه ن؟ به خوت بسه لمینه که هه میسه که سانیک هه ن له تو باشتر سه ما بکه ن و شمشال لیده ن.

ته وه یش بزانه، تاکوو ئیستا، له بنه ماله ی چارلی دا، که س هیند چارداوه روو نه بووه، به چاوی سووک بنواريته گاریه چی یان سوالکه رانی برسی و پیخواس و دامای گویی چومی سن. ته من ده مرم تو ده مینی، هیوادارم هیچ کات هه ژار و ده س کورت نه بی. له دوو تویی ته م نامه دا، چه کیکی سپیت بو ده نیرم، به که یفی خوت ره قه م لیده و پوول وه رگره، به لام هه رکات تاقه دوو تمه ن خه رج ده که ی، به خوت بلی: "تمه نی سیهه م هی من نیه، بیشک هی که سیکي داماو و بی ناویشانه، که هه ر ئیستا بو په ناباتیکی چاوه روانه."

پیویست به پشکنین ناکات داماو به بی ناویشانه کان یه کجار زورن و له گشت لاهه ن. ته وه ش بزانه با پیت بلیم که ر له پول و پاره ده دویم، من له فیل و ته له که ی منداله شه یتانه کان، ئاگادارم، من عومریکم له گه ل "سیرک" و به ن بازاندا بردوته سه ر، کاتیک ده مدی به ن بازه کان به حه واوه به سه ر به نیکی باریکدا دین و ده چن، نیگه ران بووم. به لام با ته و راستیه شت پی بلیم کچم: خه لکی له سه ر زه وینی پان و به رین دا، زورتر له به نازانی سه ر به نی باریک و به رز ده که ونه خوار ملیان ده شکي.

ره نگه شه ویک شه وقی گران به هاترین گه وهه ری ته م دنیا یه فریوت دات. ته و شه وه و ته و گه وهه ره ده بیته په تی پورتوکاوی ژیر پی و ژیانته، بیشک ده که ویه خواره وه. ره نگه روژی رواله تی جوانی شازاده یه ک فریوت دات. ته و روژه تو ته ناف بازیکی ناشیت. به ن بازی نا شیش زور زوو ده که ویته خواری. دلت به زیر و زیو مه ده، چونکه به نرخترین و پرنورترین ته لماسی دنیا تیشکی روژه، به خوشیه وه له ملی هه موو که سیک دا ده دره وشیتته وه. ته مما ته گه ر روژی دلت دایه تیشکی هه تاوی سه ر و سیمای پیایویک، له گه لیا یه کدل به. به دایکتتم وتوو له م باره وه به نامه له گه لت بدوی. چونکه ده زانم ته و له من باشتر خوشه ویستی ناسیوه، ته و له من باشتر ماموستای په یوه ندی دلانه. من ده زانم کاری تو یه کجار گرینگ و گرانه، جه سته ت له سه ر ته ختی شانو جگه له چه پالیک حه ریر هیچی له شت داناپوشی، ده کری به بونه ی فه ن و هونه ر هه میسه به رووت و قووتی بجیتته سه ر ته ختی شانو، به داپوشراوی ساغ و سه لیم بیته خواری. به لام هیچ که سیکي دیکه شایانی ته وه نیه که کچیک بو خاتری ته و نینوکی پیی رووت کات. رووت و

قووتی نه خوشی چاخی نیمه یه . من زور پیرم ره ننگه وته کانم پیکه نین هیینه رین . به لام به بروام، له شی رووت و قووتی
تو ده بی هی که سیک بی، که تو روحی رووت و قووتی ته وت ده وی .
روله م ژالدین!

ته نیا و جارجار خوت له ناوینه دا ببینه . له ویدایه من ده بینی . خوینی من له ناو ده ماره کانی تو دایه . هیوادارم تا
ته و کاته ی خوین له ناو ده ماره کانی له شمدا وشک ده بیت ، چارلی ، باوکت له بیر نه که ی . من فریشته نه بووم به لام
به هه مووتین و توانم تیکوشا وم تا مروث بم . تویش تیکوشه .
چاوه کانت ماچ ده که م
سویس سالی ۱۹۶۴

ته نیا سه رنج

کامران عبدالکریم / ئەلمانیا

له ژماره ۱۴ ی سالی ۱۹۹۹ ی گوفا ری هانادا، سالی ۲۰۰۰ ی زاینی پاشکه وتووخواز به
شیوهیه ک تیربارانی تیری پیشکه وتووخوازی کراوه نازانم بلیم مه گهر ههر پاشکه وتوو یان
پیشکه وتوو هکانی هانا بزنانن که چون بووه به دهواری دهم ره شه با .
به لام هه مان ژماره ی هه مان گوفا ر به خه تیکی زور جوانی ئینگلیزی و کوردی (تیبی
عه ره بی) پیروزبایی هه مان سال له خوینه رانی ده کات، منیش یه کیکم له و خوینه ره
به دبه ختانه ی که هانا وای لیکردم نه زانم شایه تمان به چ لایه کیاندا بینم !!!
به لام خوشبه ختانه دووری یانیکه و نابیتته دووان چونکه نه توانم، وه ک چون هانا توانی جیگه ی
ئه و دوو شته ناقولایه له خویدا بکاته وه، خهت وشیری بو بکه م و له یه کیکیان خوم رزگار
بکه م !!
